

VIETNAM
PAZARA GİRİŞ REHBERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Hanoi Ticaret Müşavirliği

VIETNAM PAZARA GİRİŞ REHBERİ

1. GENEL BİLGİLER	4
1.1. Coğrafi Konum	4
1.2. Siyasi ve İdari Yapı	5
1.3. Nüfus ve İstihdam	5
1.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre	6
2. MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER	6
2.1. Temel Ekonomik Göstergeler	6
2.2. Ekonomi Politikaları	7
3. VIETNAM PAZARININ GENEL ÖZELLİKLERİ	7
3.1. Dağıtım Kanalları	7
3.2. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları	9
3.3. Tüketici Eğilimleri	9
4. VIETNAM DIŞ TİCARETİ	10
4.1. Genel Durum	10
4.2. Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret	10
4.3. Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret	11
5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	12
5.1. Dış Ticaret Mevzuatı	12
5.2. Gümrük Vergileri	12
5.3. İç Vergiler ve Oranları	13
5.4. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	14
5.5. Teknik Engeller	15
5.6. E-Ticaret	15
6. ÜLKE ÖNEMLİ SEKTÖRLER	15
6.1. Tarım ve Hayvancılık	15
6.2. Sanayi	16
6.3. Hizmetler	16
6.4. Madencilik	16
6.5. Enerji	17
7. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	18
7.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	18
7.2. Yatırım Mevzuatı	18
7.3. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar	18
7.4. Yatırım Teşvik Mevzuatı	19
7.5. Serbest Bölgeler	21
8. TÜRKİYE İLE TİCARET	22
8.1. Genel Durum	22

8.2. Türkiye-Vietnam Dış Ticareti	22
8.3. Türkiye'nin Vietnam'a İhracatında Başlıca Ürünler	22
8.4. Türkiye'nin Vietnam'dan İthalatında Başlıca Ürünler	23
9. İHRACATTA POTANSİYEL ARZ EDEN SEKTÖR VE ÜRÜNLER	23
10. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	25
10.1. İş Kültürü	25
10.2. Para Kullanımı.....	26
10.3. Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri	26
10.4. Pasaport, Vize, Çalışma ve Geçici Oturma İzni Uygulaması.....	27
10.5. Yerel Saat.....	27
11. ŞİRKET KURULUMU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	27
11.1. Şirket Türleri	27
11.2. Şirket Kurma Prosedürü	29
11.3. Bankacılık Mevzuatı.....	31
11.4. Sosyal Güvenlik Uygulamaları	31
12. ÖNEMLİ ADRESLER VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	32
12.1. Sanayi ve Ticaret Odaları	32
12.2. İthalat ve İhracat ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar.....	32
12.3. Büyükelçilik ve Müşavirlik İletişim Bilgileri	32
13. EKLER.....	33
EK-1: Vietnam'ın İhracatında Başlıca Ürünler	
EK-2: Vietnam'ın İthalatında Başlıca Ürünler	
EK-3: Vietnam'ın Ülkelere Göre İhracatı	
EK-4: Vietnam'ın Ülkelere Göre İthalatı	
EK-5: Türkiye'nin Vietnam'a İhracatında Başlıca Ürünler	
EK-6: Türkiye'nin Vietnam'dan İthalatında Başlıca Ürünler	

VIETNAM SOSYALİST CUMHURİYETİ PAZARA GİRİŞ REHBERİ

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti
Resmi Dili	Vietnamca
Yönetim Biçimi	Tek Parti Yönetimi
Dini	Yerel Halk İnanışları (%73,7) Budizm (%14,9), Hristiyanlık (%8,5), Diğer (%2,9)
Etnik Yapı	Kinh (Viet) (%85,32), Tay (%1,92), Thai (%1,89), Muong (%1,51), Hmong (% 1,45) Khmer (% 1,31), Nung (%1,13)
Başkenti	Hanoi
Başlıca Şehirler	Ho Chi Minh City (9,45 milyon), Hanoi (8,58 milyon), Thanh Hoa: (3,74 milyon)
Yüzölçümü	331,212 km ²
Nüfusu	100,31 milyon (2022)
Para Birimi	Vietnam Dong'u (VND)

Kaynak: Vietnam Genel İstatistik Ofisi (GSO)

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ADB, APEC, APT, ARF, ASEAN, CICA (Gözlemci), CP, EAS, FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRCs, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, MIGA, NAM, OIF, OPCW, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UN, WTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO,

1.1. Coğrafi Konum

Güneydoğu Asya'da Çinhindi Yarımadasının doğu kesiminde yer alan Vietnam, kuzeyde Çin Halk Cumhuriyeti, batıda Laos, Kamboçya ve Tayland Körfezi, güney ve doğuda Güney Çin Denizi ve Tonkin Körfezi ile çevrilidir. 3.444 km sahil şeridi olan Vietnam'ın Kamboçya ile 1.228km, Çin ile 1.281 km ve Laos ile 2.130 km kara sınırı bulunmaktadır.

Ülkenin güney ve kuzey kesiminde alçak ve düz deltalar, orta kısımda dağlık araziler, kuzey ve kuzeybatıda tepelikler ve dağlar yer alır. Ülkenin güneyinde tropikal, kuzeyinde ise musonal iklim tipi hakimdir. Ülkede yıl boyunca ortalama sıcaklık 22-27°C civarındadır. Güney Vietnam'da yılda iki mevsim yaşanmakta olup, Kasım ve Nisan arası serin ve kuru, Mayıs ve Ekim ayları arasında ise sıcak

ve yağmurlu bir iklim hakimdir. İki mevsim arasındaki sıcaklık farkı ise sadece 3°C civarındadır. Kuzey Vietnam'da ise dört ayrı mevsim yaşanmakla birlikte sıcaklıklar kuzey bölgelerdeki dağlık alanların dışında kışın dahi 0°C'nin altına inmemektedir.

Ülkenin siyasi başkenti olan Hanoi kuzeyde Kızıl Nehir deltasında, ekonomik ve ticari başkent olarak adlandırılabilen Ho Chi Minh City ise güneyde Mekong Nehri deltasında bulunmaktadır. Ho Chi Minh City'nin eski adı Saygon olup ülkenin siyasi birleşmesi sonrası kurucu liderleri olan Ho Chi Minh'in ismi bu şehre verilmiştir.

1.2. Siyasi ve İdari Yapı

Vietnam'da 58 eyalet ve bu eyaletler ile aynı statüde olan 5 şehir idaresine sahip merkezi yönetim birimi vardır.

Eyaletler: An Giang, Bac Giang, Bac Kan, Bac Lieu, Bac Ninh, Ba Ria-Vung Tau, Ben Tre, Binh Dinh, Binh Duong, Binh Phuoc, Binh Thuan, Ca Mau, Cao Bang, Dac Lak, Dac Nong, Dien Bien, Dong Nai, Dong Thap, Gia Lai, Ha Giang, Ha Nam, Ha Tinh, Hai Duong, Hau Giang, Hoa Binh, Hung Yen, Khanh Hoa, Kien Giang, Kon Tum, Lai Chau, Lam Dong, Lang Son, Lao Cai, Long An, Nam Dinh, Nghe An, Ninh Binh, Ninh Thuan, Phu Tho, Phu Yen, Quang Binh, Quang Nam, Quang Ngai, Quang Ninh, Quang Tri, Soc Trang, Son La, Tay Ninh, Thai Binh, Thai Nguyen, Thanh Hoa, Thua Thien-Hue, Tien Giang, Tra Vinh, Tuyen Quang, Vinh Long, Vinh Phuc ve Yen Bai.

Şehir idaresine sahip merkezi yönetim birimleri: Can Tho, Da Nang, Ha Noi, Hai Phong, Ho Chi Minh City.

Hükümetin planlarına göre, 2030 yılında Bac Ninh, Thua Thien-Hue ve Khanh Hoa'nın şehir idaresi statüsüne dönüştürülmesi beklenmektedir.

Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti, Vietnam Komünist Partisi'nin büyük bir ağırlığa sahip olduğu merkezi bir sistem ile yönetilmektedir. Komünist Parti'nin yanı sıra, en önemli icra görevi devlet başkanı ve başbakana verilmiştir. Devlet başkanı, silahlı kuvvetlerin başkomutanı ve ulusal savunma ve güvenlik konseyi başkanı olarak önemli yetkilere sahiptir. Başbakan ise hükümetin işleyişinden sorumludur.

Anayasaya göre Ulusal Meclis yasama yetkisine sahip olan tek yetkili kurumdur. 500 milletvekili olan Ulusal Meclis'e üyeler 5 yılda bir yapılan genel seçimler ile seçilmektedir.

Başbakan, devlet başkanı tarafından, Ulusal Meclis üyeleri arasından atanır. Başbakan yardımcılarını başbakan tarafından önerilen kişiler arasından, Ulusal Meclis tarafından onaylandıktan sonra Devlet Başkanı kararıyla atanır.

Kabine üyeleri başbakanın önerisi ile devlet başkanı tarafından atanır ve Ulusal Meclis tarafından onaylanır.

Vietnam'ın en yüksek yargı mercii Vietnam Yüksek Halk Mahkemesi'dir ve üyeleri Ulusal Meclis tarafından seçilmektedir. Mahkeme başkanı devlet başkanının önerisi ile 5 yıllığına Ulusal Meclis tarafından seçilir ve Ulusal Meclis'e karşı sorumludur.

1.3. Nüfus ve İstihdam

2023 yılında 100,31 milyon kişi ile dünyada 15. sırada yer alan Vietnam nüfusunun 2027 yılında 103 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir. Nüfusun %38,1'ü şehirde, %61,9'si kırsal alanda yaşamaktadır. Nüfus ülkenin iki büyük pirinç üretim deltasında (Kuzeyde Kızıl Nehir, Güneyde Mekong) yoğunlaşmıştır.

Ülkede okuma yazma oranı oldukça yüksektir. 15 yaş ve üzeri nüfusun okuma yazma oranı %96,6 olup,

kadın nüfusta bu oran %95,7 iken erkek nüfusta ise %97,5'dir. Son yıllarda önemli artışlar olsa da, ülkede yükseköğretim ya da üniversite eğitime sahip nüfus oldukça azdır. Ayrıca çalışabilir işgücünün yaklaşık %80'i vasıfsız kişilerden oluşmaktadır.

Vietnamda 54 ayrı etnik grup yaşamaktadır. Nüfusun %85'ten fazlasını Viet veya Kinh adı verilen etnik grup oluşturmakta olup çoğunlukla ülkenin alçak kesimlerinde yaşamaktadırlar. Diğer etnik gruplar ise ülkenin yüksek ve dağlık kesiminde yerleşiktirler. Ülkede Devlet Din İşleri Komitesi'ne göre yaklaşık 80 bin civarında Müslüman nüfus bulunmakla birlikte genelde gözlerden uzak ve mütevazı bir hayat sürmektedir.

1.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre

Vietnam maden ve mineraller açısından oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Tespit edilen petrol rezervleri yaklaşık 4,4 milyar varil civarındadır. Vietnam'ın toplamda tespit edilen doğalgaz rezervi ise 871 milyar metreküptür. Kömür bakımından zengin olan Quang Ninh bölgesindeki kömür rezervi ise 3,6 milyar ton civarındadır. Vietnam yaklaşık 9,2 milyar ton işlenmemiş boksit rezervi ile dünyada üçüncü sırada olup, ayrıca zengin demir yatakları ile bakır, altın, değerli taşlar, kromat, granit ve mermer gibi kaynaklara da sahiptir.

2. MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

2.1. Temel Ekonomik Göstergeler

	2020	2021	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	342,94	366,2	413,81	433,7	465,81	505,53	546,49	589,85
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	2,9	2,6	8,02	5	5,8	6,5	6,5	6,5
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - \$)	3.514	3.718	4.163	4.320	4.620	4.980	5.340	5.720
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	3,2	1,8	3,15	3,6	3,6	3,4	3,4	3,4
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	4,3	-2,2	0	5,1	2,3	2	1,4	0,9
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	2,5	2,7	2,4	2	2,1	2	2	1,9
Nüfus (milyon)	97,58	98,5	99,4	100,31	100,77	101,57	102,34	103,09
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	41,7	39,7	40,2	34	33,5	32,9	32,6	32,4

Kaynak: IMF (*) Tahmini Veriler

Vietnam, özellikle savaş sonrasında, ekonomisinde ve uluslararası sisteme entegrasyonunda önemli aşamalar kaydetmiştir. 1986 yılında Komünist Parti'nin 6 ncı kongresinde kabul edilen ekonomik değişim (Doi Moi) politikası ile özel sektörün desteklenmesi kararı alınmış ve bu yönde politikalar geliştirilmiştir. Vietnam özellikle son 10 yılda dünyada en yüksek büyüme oranına sahip ülkelerden biri haline gelmiş olup bunun altında yatan en önemli unsurlardan biri ise Çin'e alternatif arayan yabancı yatırımcının Vietnam'ı üretim üssü olarak seçmesi olmuştur.

2.2. Ekonomi Politikaları

Vietnam'ın 1995 yılında ASEAN Serbest Ticaret Anlaşması'na (AFTA) iştiraki ve 2007 yılında DTÖ üyesi olması ülkenin ekonomik ve ticari rejiminde önemli değişikliklere neden olmuştur. DTÖ üyeliği Vietnam'ın dış ticaret sisteminin liberalleşmesine, dış pazarlara giriş imkânlarının kolaylaşmasına ve bu sayede özellikle tekstil, hazır giyim, ayakkabı ve elektronik cihaz ihracatının artmasına neden olmuştur. Ayrıca ülke doğrudan yabancı sermaye yatırımları bakımından daha cazip hale gelmiştir. Bununla birlikte DTÖ üyeliği, fikri mülkiyet haklarının korunması, kamu iktisadi teşekküllerinin özelleştirilmesi gibi konularda yasal düzenlemeler yapma zorunluluğunu getirmiştir.

İhracat Vietnam'ın GSYİH'sına giderek daha önemli bir katkı oluşturmaktadır ve endüstriyel üretim, tekstil, elektronik ve deniz ürünleri üretimi gibi belirli sektörler hızla büyümektedir. Öte yandan dış ticaretinin GSYİH'ya oranının %180'ler civarında olması ve görece düşük döviz rezervleri nedeniyle ülke ekonomisi dış şoklara açık olup fiyat dalgalanmaları bakımından da kırılganlık arz etmektedir. Aynı şekilde iç piyasanın uluslararası rekabete açılması, ülkedeki KOBİ'lerin zayıf ve rekabetçi olmayan yapıları nedeniyle varlıklarını sürdürmelerinde zorluklara neden olmaktadır.

2023 yılında cari fiyatlara göre, 433,7 milyar dolar olarak gerçekleşen GSYİH'nın, 2024 yılında 465,81 milyar dolara ulaşması ve 2027 yılı itibarıyla 589,85 milyar doları aşması beklenmektedir (IMF-2023). Vietnam, dünyanın 33. büyük ekonomisi olmakla birlikte 4.320 dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 119. sırada yer almaktadır.

Çeşitlendirilmiş ticaret yapısı, artan ücretler ve iç tüketim Vietnam'ın ekonomik büyümesinin bel kemiğidir. Bununla birlikte, işgücü maliyetlerinin Çin'in çok altında kalıp rekabetçi olmaya devam etmesi ülkeye yabancı yatırımları çekme noktasında önem arz etmektedir. Ekonomik anlamda ülkenin karşı karşıya olduğu en önemli zorluklar arasında altyapı eksikliği, iş ortamı eksiklikleri, bekleyen kamu sektörü reformları ve artan eşitsizlik yer almaktadır.

3. VIETNAM PAZARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Dağıtım Kanalları

Vietnam yasalarına göre; kendi ürünlerinin yerel pazarda satış ve dağıtımını yapmak için yatırım lisansı bulunmayan yabancı firmalar, ürünlerinin satış, pazarlama ve dağıtımını ancak yerel bir distribütör ya da acente aracılığı ile yapabilmektedirler.

Vietnam'da acenteler yabancı menşeli ürünleri komisyon karşılığında satmaktadırlar. Acentelerin iç pazarda satış ve pazarlama faaliyetleri ve ürünlerin garantisi ve satış sonrası hizmetler ile ilgili sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumlulukların sınırı acente ile ana firma arasında yapılan anlaşma ile belirlenmektedir. Yapılmayan ödemeler ile ilgili sorumluluk yabancı firmaya aittir. Yabancı firmalar bazı durumlarda acente anlaşması yapmak yerine bireysel satış temsilcisi atayabilmektedir. Birçok faydasına rağmen, çoğu zaman satış temsilcisi atamak acente ile anlaşmaktan daha risklidir.

Yabancı firmalar ürünlerinin satış ve pazarlamasını distribütörler aracılığı ile de yapabilmektedir. Yabancı firma ile yerli distribütör arasında yapılan distribütörlük anlaşması gereği yerel temsilci ana firmadan ürünleri Vietnam'da satmak üzere satın alır. Bazı durumlarda yerel alıcılar direkt ana firmadan alım yapmak istemekte, bu durumlarda da distribütörler acente gibi faaliyette bulunabilmektedirler.

Vietnam'da faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalar sadece Vietnamlı firmalar ile değil, bu ülkede yerleşik ama yabancı sermayeli firmalar ile de çalışabilmektedirler. Bu firmalar ile çalışmak iletişim kolaylığı, eşya ithalat ve ihracatı konularında tecrübeleri ve uzman kadroları nedeniyle çoğu zaman daha avantajlı olabilmektedir.

1 Ocak 2009 tarihinden itibaren DTÖ kuralları gereği Vietnam ülkede sermayesinin tamamı yabancı olan dış ticaret firmalarının kurulmasına ve ülkede faaliyette bulunmasına izin vermektedir. Bu kapsamda ülkede yatırım yapan yabancı sermayeli bir firma; ithalat yapabilmekte, ithal ettiği ürünleri iç

pazarda satabilmekteyse de bunun istisnası petrol ürünleridir. Öte yandan benzer bir kısıtlama madeni yağlar, pirinç, şeker, basılı yayınlar, görsel kayıtlar, kitaplar, dergilerde de bulunmaktaysa da ek bir başvuru yapıldığında dağıtım hakkı izni alınması mümkün olabilmektedir.

Yabancı yatırımcı firma ithalatı üçüncü bir firma aracılığı ile yaparsa gümrük işlemlerini bu firma yapmaktadır. Yabancı sermayeli yatırımcı firma doğrudan ithalat yapıyorsa gümrük işlemlerini kendisi yapmak zorundadır ve bu işlemler zor olmakta ve uzun sürebilmektedir.

Tamamı yabancı sermayeli firmaların sayısı gittikçe artsa da yabancı firmaların çoğu ülkedeki operasyonları yerel Vietnamlı acente ya da distribütörler aracılığı ile yapmaktadırlar. Yerel acente ya da distribütör firmalara ülkedeki ticaret ve sanayi odaları kayıtları aracılığı ile ulaşılabilir. En büyük ticaret odası, merkezi Hanoi’de olan ve ülkenin hemen her bölgesinde şubesi olan Vietnam Ticaret ve Sanayi Odasıdır (VCCI). Vietnam Ticareti Geliştirme Ajansı ile Ho Chi Minh City’de bulunan Yatırım ve Ticareti Geliştirme Merkezi de yabancı firmalara yerel ortak bulma konusunda yardımcı olmaktadır. Yerli firmalara ulaşmanın diğer bir yolu ise ülkede faaliyette bulunan sektörel birliklerdir. Ülkede belli başlı sanayi kollarında faaliyette bulunan firmalar kendi aralarında birlikler kurmuşlardır. Ayrıca bu alanda faaliyette bulunan ve yabancı firmalara danışmanlık yapan birçok yerel danışmanlık firması da mevcuttur.

34/2013/TT-BCT sayılı Genelge uyarınca yabancı yatırımcı firmaların bazı ürünlerin perakende satışını yapmaları yasaktır. Bunlar sigara, tütün, kitap, gazete, dergi ile ham ve işlenmiş petroldür. Vietnam ham petrol, sigara, medya ürünleri vb. bazı ürünleri ithal etme yetkisini sadece bazı kamu şirketlerine vermiştir.

Reklamcılık

Vietnam ülkede reklamcılık faaliyetlerine 1990 yılından itibaren izin vermeye başlamıştır, Son 5 yılda sektör ortalama % 30 oranında büyümüştür ve sektörün büyüklüğünün 2030 yılına kadar yaklaşık 3,2 milyar ABD Dolarına ulaşacağı öngörülmektedir.

Vietnam DTÖ anlaşması kapsamında yabancı firmaların bu sektörde faaliyette bulunmasına izin vermekte olup yabancı firmalar sermaye, teknolojik imkanlar, tecrübe ve yetiştirilmiş eleman gibi avantajları sayesinde sektörde monopol haline gelmişlerdir.

Vietnam hükümeti reklamcılık alanında sıkı düzenlemeler yapmıştır. Sadece lisanslı firmalar Vietnam’da reklamcılık faaliyetinde bulunabilmektedirler. Sigara ve alkollü içeceklerin (alkol oranı %15’ten daha az olan içecekler hariç) reklamı yasaktır.

Franchising

Bir dağıtım ve pazarlama sistemi olan franchising Vietnam’da son zamanlarda gelişmeye başlamıştır. Özellikle 1 Ocak 2009 tarihinden sonra ülkedeki perakende sektörünün yabancı yatırımcılara açılması, sektördeki büyüme eğilimini artırmıştır. Daha önceleri Vietnam hükümeti tarafından şüphe ile yaklaşılan bu sektör, özellikle ülkedeki yabancı yatırımları çekmesi, yeni teknolojiler getirmesi ve işgücüne yaptığı katkı nedeniyle son zamanlarda hükümet tarafından da önemli oranda desteklenmektedir. Sektördeki son yıllarda ortalama büyüme tahmini olarak %15-20 civarındadır.

Franchising sistemi ülkeye ilk kez 1990’lı yıllarda girmiş olup bugün dünyaca ünlü Kentucky Fried Chicken, Starbucks ve Lotteria gibi özellikle gıda sektöründeki markaların pazardaki bilinirliği hızla artmakta olup sisteminin diğer sektörlerde de hızla gelişeceği tahmin edilmektedir.

31 Mart 2006 tarihli ve 35/2006/ND-CP sayılı düzenleme ile ülkede franchising ile ilgili yasal altyapı oluşturulmuştur. Bu yasada franchising sözleşmeleri için gerekli şartlar ve franchising ile ilgili yetkili kamusal kurumlar açık bir şekilde belirtilmiştir.

3.2. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Vietnam Dünya Fikri Mülkiyet Haklarını Koruma Organizasyonu (WIPO) üyesidir ve Endüstriyel Mülkiyet Haklarının Korunması Hakkındaki Paris Konvansiyonunu imzalamıştır. Ayrıca Patent İşbirliği Anlaşmasını, uluslararası markaların korunması hakkındaki Madrid Anlaşmasını ve Bern Konvansiyonunu ve 2007 tarihli Roma anlaşmasını imzalamıştır. Vietnam DTÖ üyeliği kapsamında 2017 yılında TRIPS anlaşmasına taraf olmuştur.

Ülkede fikri mülkiyet haklarının korunması ile ilgili olarak temel bir yasal çerçeve ve buna bağlı olarak çeşitli kurallar olmasına rağmen, fikri mülkiyet haklarının korunması ve ihlallerin önlenmesi bakımından ülke hala değişim ve gelişim aşamasındadır. Yasal düzenlemelerde önemli ilerlemeye rağmen ülkede fikri mülkiyet haklarının korunması bakımından uygulamaya yönelik eksiklikler ve ihlaller yaygındır. Özellikle iç pazardaki tüketim mallarında sahte marka, etiket ve taklit ürünler oldukça yaygındır.

Vietnam’da fikri mülkiyet hak ihlalleri konusu ile ilgilenen ve bu alanda yetkili kurumlar; Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür Spor ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Kamu Güvenliği Bakanlığı Ekonomi Polisi Bürosu, Maliye Bakanlığı Gümrük Ofisi ve Sivil Mahkemelerdir. Bu kurumlar arasında görev paylaşımı ya da sorumluluk açısından kesin bir ayrım yoktur. Hak ihlallerine karşı uyarı yazısı göndermek ya da mahkemelere başvurmak çok etkili bir yöntem değildir. Fikri mülkiyet hakkı ihlalleri Vietnam Fikri Mülkiyet Araştırma Enstitüsü (VIPRI) tarafından incelenmektedir. Yerel mahkemelere başvurmak ise uzun zaman almakta ve maliyetli olmaktadır. Vietnam’da mahkemeler bu alandaki ihlaller ile mücadele etmek ve karar almak için ayrıntılı yasal düzenlemelere sahip değildir ve bu konuda yeterli tecrübeleri de yoktur.

Yabancı firmaların Vietnam’da fikri mülkiyet haklarını koruması için öncelikle genel ve kapsamlı bir stratejik plan yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede yerel kanunlara göre gerekli kayıtlar ve başvurular öncelikli olarak yapılmalıdır. Bu konuda yerel avukatlardan ya da danışmanlık firmalarından yardım alınabilmektedir.

3.3. Tüketici Eğilimleri

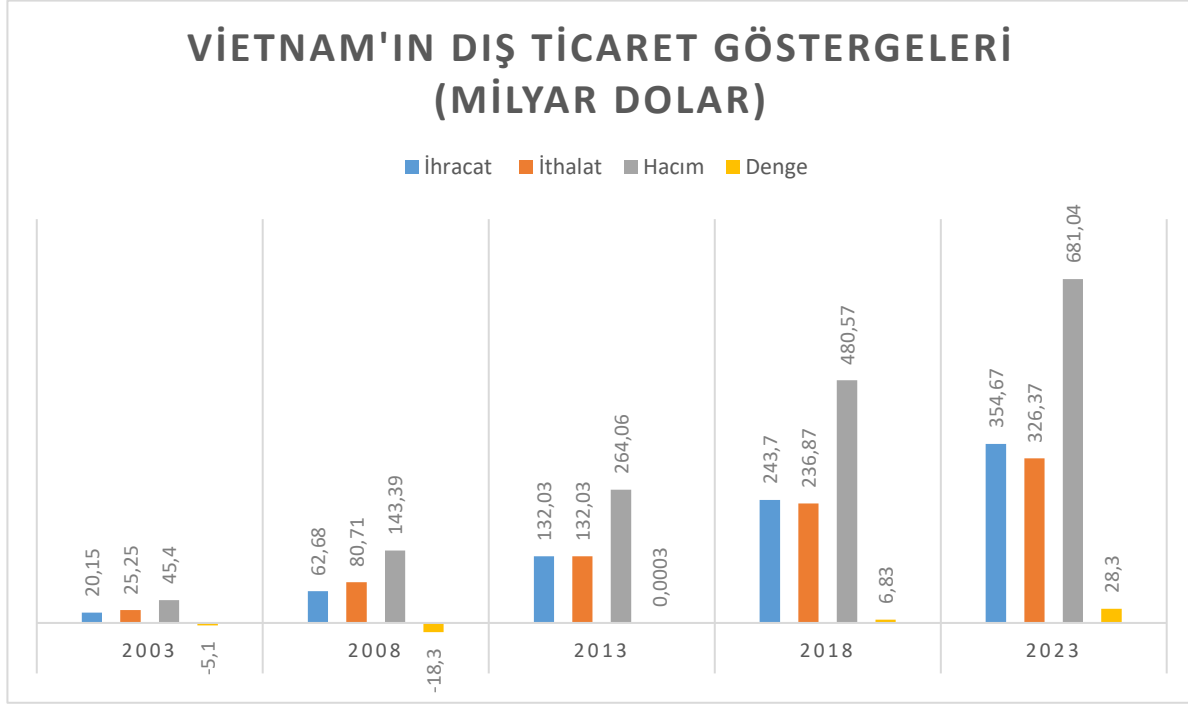
COVID-19 pandemisi sonrası ekonomisi hızla toparlanan Vietnam’da tüketici iyimserliği de benzer bir şekilde toparlanmaktadır. Tüketiciler son dönemlerdeki enflasyonist baskılar karşısında biraz temkinli olsa da, harcamalarının önemli bir bölümünü temel ihtiyaçlardan ziyade isteğe bağlı harcamalara kaydırmaktadır.

Son yıllarda Vietnamlı tüketicilerin ekonomik alım gücü arttıkça öncelikleri de yeniden şekil almaktadır. Bu minvalde kalite, tat ve ürün çeşitliliği gibi hususların fiyatların uygunluğuna göre daha ön plana çıktığı görülmektedir. Büyük ambalaj ekonomisine inanan Vietnamlıların, ülkenin en uzun ve en önemli tatili olan Tet Bayramında pahalı ambalajlarda sunulan tatlı, bisküvi gibi yiyecekler ile her çeşit meşrubatı gösterişli hediye paketlerinde birbirlerine hediye ettiği görülmektedir.

Öte yandan, COVID-19 salgını, modern ticaret ve e-ticaret kanallarının yanı sıra paket servis ve teslimat hizmetlerinin hızla benimsenmesini teşvik ederek Vietnam’ın perakende ortamının yenilenmesini hızlandırmıştır. Bunların yanı sıra, Z Kuşağı ve Alfa Kuşağı kadın tüketiciler arasında kişiselleştirilmiş ürün veya hizmetlere yönelik talep yoğunlaşmaktadır.

4. VIETNAM DIŞ TİCARETİ

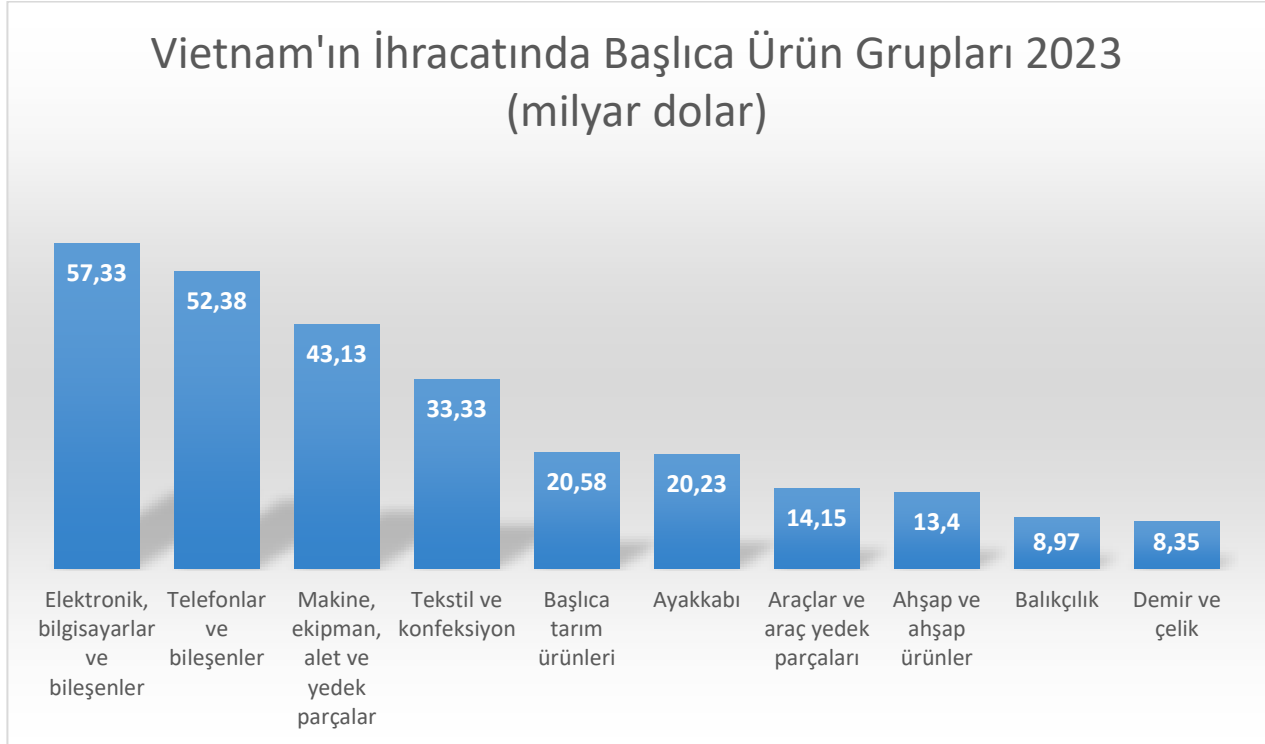
4.1. Genel Durum

Kaynak: Vietnam Gümruk İdaresi ve Trademap

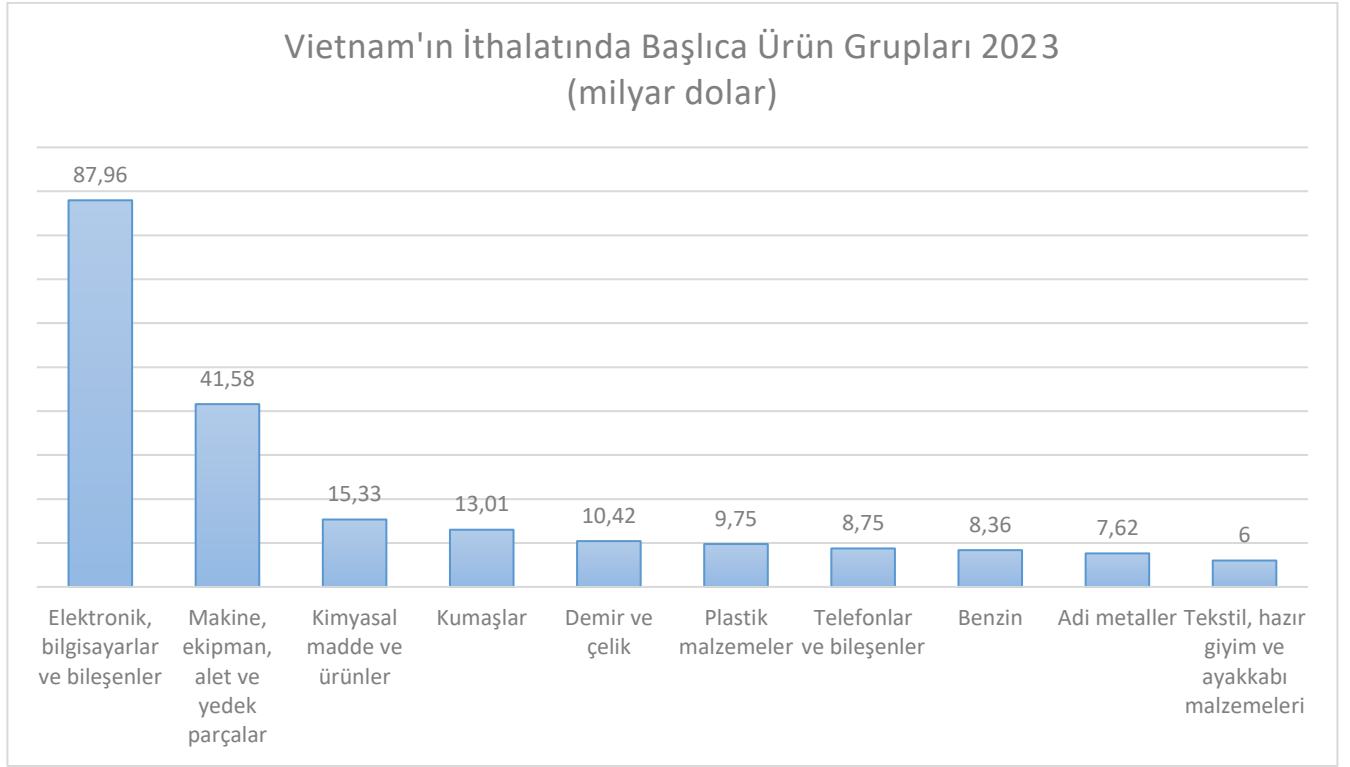
Vietnam 2023 yılında toplam 354,67 milyar dolar ihracat ve 326,37 milyar dolar ithalat gerçekleştirip son 5 yılda kesintisiz olarak dış ticaret fazlası vermeyi başarmıştır.

4.2. Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret İhracat

Kaynak: Vietnam Gümruk İdaresi

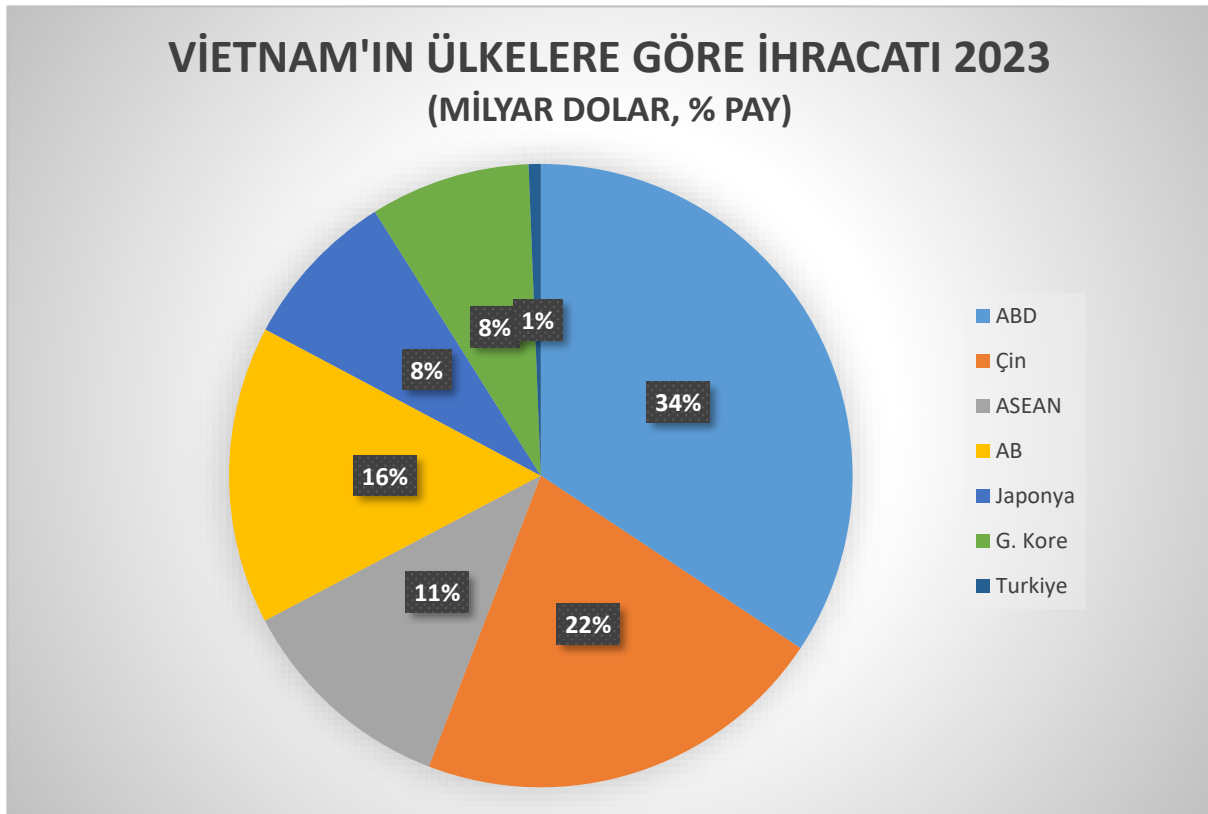
İthalat

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

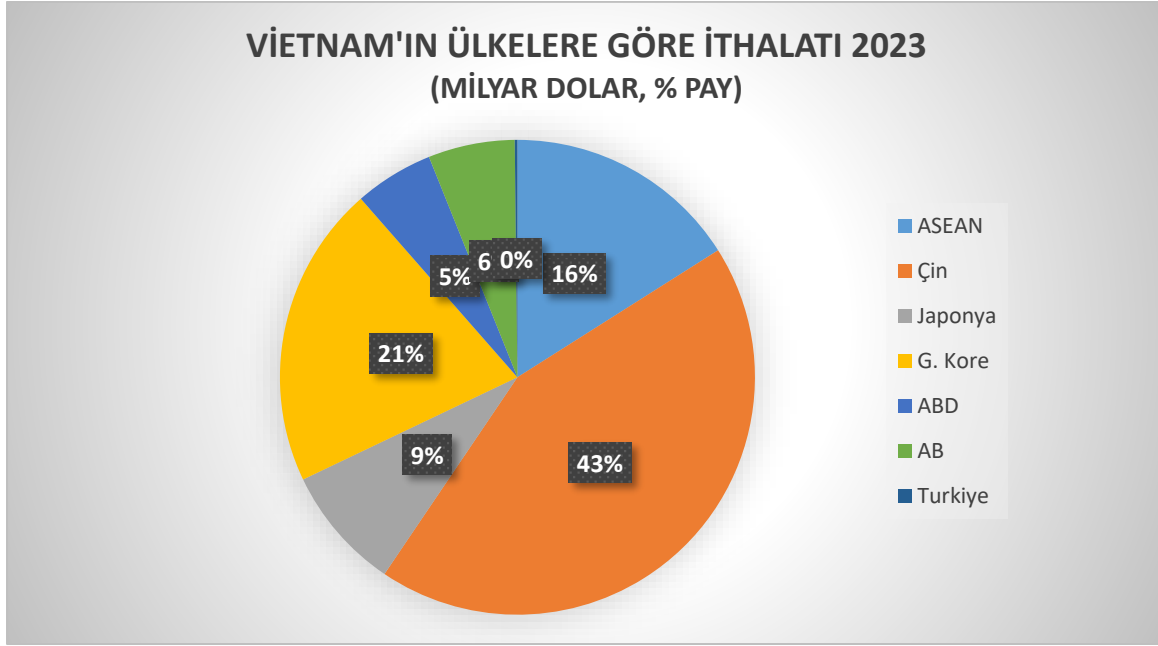
4.3. Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

İthalat

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

5.1. Dış Ticaret Mevzuatı

Vietnam'da dış ticaret faaliyetleri Ticaret Kanunu (2005), İhracat-İthalat Vergileri Kanunu (2016) ve Gümrük Kanunu (2014) ile bu kanunlara dayanılarak çıkarılan alt düzey mevzuat ile düzenlenmiştir. Buna göre Vietnamlı bir firma, ihracat ya da ithalatı yasak veya izne bağlanmadığı sürece her türlü ürünün, yaptığı iş ya da faaliyet alanından bağımsız olarak ihraç ya da ithalatını yapabilir ancak yabancı bir firma için aynı kural geçerli değildir. Yabancı firmaların ticari hakları Vietnam'ın Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliği kapsamında yeniden düzenlenmiştir. Bu duruma göre Vietnam'da üretim yapan yabancı bir firma ürettiği malların ülke içinde pazarlamasını ve ihracatını petrol ürünleri hariç herhangi bir kısıtlama olmadan kendisi yapabilmektedir. Bununla birlikte üretim ile ilgili olmayan ticari faaliyetlerde kısıtlamalar mevcuttur. 1 Ocak 2008 tarihinde yapılan düzenlemeye göre Vietnam'da üretim yapmayan ancak ürünlerini Vietnam'da pazarlamak isteyen ya da Vietnam'a ihraç etmek isteyen yabancı firma bu işlemleri ancak bir acente ya da distribütör aracılığı ile yapabilmektedir. Bunun yanında yabancı firma Vietnamlı bir firma ile ortak girişim firması kurarak da ürünlerinin iç pazarda satış, dağıtım ve pazarlamasını yapabilir. 1 Ocak 2009 tarihi itibarıyla yabancı firmalar sermayesinin tamamı kendilerine ait yabancı yatırım firmaları kurabilmekte ise de bazı sektörlerde firmaların sermaye oranına kısıtlama getirilmiştir.

5.2. Gümrük Vergileri

Vietnam gümrük tarifeleri dört ana kategoriye ayrılmaktadır.

- Tercihsiz tarife -Normal Ticari İlişkiler -En fazla kayırılan ülke oranları (herhangi bir ülkenin bir ülkeye uyguladığı imtiyazın başka ülkelere uygulanandan daha az olamayacağı kuralı)
- Ortak tarife: ASEAN ülkeleriyle yapılan ticaret
- Tercihli tarife: Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığı ülkelerle yapılan ticaret
- Genel vergi oranları (diğer ülkeler, tercihsiz tarife ve en fazla kayırılan ülkelere uygulanan oranlardan %150 daha fazla)

Vietnam’da Ulusal Meclis her bir ürün için vergi dilimlerini belirleme, Maliye Bakanlığı ise bu oranların uygulanmasına ilişkin gözetim ve denetim yetkisine sahiptir.

Lüks ürünler başta olmak üzere tüketim ürünlerine yüksek vergi uygulanmakla birlikte üretimde kullanılan makine, ekipman ve hammaddelerden, özellikle de ülke içinde üretimi olmayanlara ya çok düşük vergi uygulanmakta ya da hiç vergi alınmamaktadır.

Ticari ve Kişisel Eşyanın Geçici İthalı:

08/2015/ND-CP sayılı mevzuatın 53, 54 ve 55 inci maddeleri uyarınca bazı eşyanın gümrük işlemlerinin tamamlandığı günden başlayarak 60 gün içerisinde tekrar ihraç edilmek kaydıyla gümrüksüz olarak Vietnam'a geçici ithaline izin verilmektedir. Söz konusu eşya; fuar ve sergilerde sergilenen eşya, yabancı gemi veya hava taşıtlarının tamiri için getirilen profesyonel makine ve teçhizat ile bunların parçaları ve yedek parçalarıdır.

Vietnam, Ocak 2007’de DTÖ’nün 150’nci resmi üyesi olmuş, öte yandan Eşyanın Geçici Kabulüne İlişkin Sözleşme uyarınca Ata Karnesi sistemine de 2020 yılında çıkarılan düzenlemeyle birlikte dahil olmuştur (64/2020/ NĐ-CP).

5.3. İç Vergiler ve Oranları

Vietnam’da vergi yönetimi, Maliye Bakanlığı Vergilendirme Genel Müdürlüğü uhdesinde yürütülmekte olup, vergilendirmeye ilişkin mevzuat Kurumlar Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Özel Tüketim Vergisi Kanunu, İhracat ve İthalat Vergisi Kanunu gibi birçok yasadan oluşmaktadır.

Vietnam’daki tüm vergiler merkezi olarak toplanmakta olup, herhangi bir yerel vergi bulunmamaktadır. Vietnam’daki önemli vergi uygulamalarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

Kurumlar Vergisi:

Vietnam’da kurumlar vergisi, 2016 yılı Ocak ayından itibaren genel olarak %20 oranında uygulanmaktadır. Kurumlar vergisi istisnai olarak petrol ve doğalgaz alanında faaliyet gösteren firmalar için %32-50 arasında, değerli taş madenciliği alanında faaliyet gösteren firmalar içinse %40-50 arasında değişmektedir. Firma gelirlerinden yurtiçi veya yurtdışı giderlerin çıkarılması sonucu hesaplanan vergilendirilebilir kar üzerinden alınan kurumlar vergisi genellikle yıllık bazda tahsil edilmektedir. Şirketin zarar göstermesi durumunda en fazla 2 yıl olmak üzere vergi erteleme yapılabilmektedir.

Kurumlar vergisi Vietnam ekonomisinde iki önemli role sahiptir. Bunlardan birincisi gelir yaratma rolüdür. Kurumlar vergisi gelirleri toplam vergi gelirlerinin yaklaşık %16’sını teşkil etmekte ve bütçe içindeki önemli gelir kalemlerinden birini oluşturmaktadır. Kurumlar vergisinin ikinci rolü ise, ülkedeki yerli ve yabancı yatırımların teşvik edilmesinde bir politika aracı olarak kullanılmasıdır.

Kişisel Gelir Vergisi:

Çalışanların elde ettikleri gelirler, artan oranlı (%5-35 oranları arasında) bir şekilde vergilendirilmektedir. Vietnam’da sürekli ikamet etmeyen kişiler için Gelir Vergisi oranı %20 olarak uygulanmakta ve bu oran gelir miktarına göre değişmemektedir.

Çalışma dışı elde edilen gelirlerde vergi oranları değişiklik göstermektedir. Sermaye yatırımı gelirlerinden %5, hisse senedi gelirlerinden %20 (ülke dışında ikamet edenler için %0,1), emlak satım gelirlerinden %2, telif gelirlerinden %5, imtiyaz gelirlerinden %5 ve miras gelirlerinden %10 oranında vergi tahsil edilmektedir.

Yabancı Yüklenici Kısıtlama Vergisi (Foreign Contractor Withholding Tax):

Vietnamlı bir firma ile ortaklık yapan yabancı firmaların, bu faaliyetlerden kazandıkları gelir üzerinden tahsil edilen bir vergidir. Vergi oranları, yabancı firmanın Vietnam vergi sistemine kayıtlı olup olmadığına ve sağlanan hizmetin özelliklerine göre değişmektedir.

Dolaylı Vergiler:

Vietnam'da Katma Değer Vergisi (KDV), Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), ithalat/ihracat vergileri ve çevre koruma vergisi gibi dolaylı vergiler uygulanmaktadır. Dolaylı vergiler, toplam bütçe gelirlerinin %60'ından fazlasını oluşturmakta olup, vergi gelirleri içerisinde en büyük paya sahiptir.

Ülkede standart KDV oranı %10 olmakla birlikte kitap, medikal ürünler, temiz su, gıda maddeleri, teknik/bilimsel hizmetler, hayvan yemi, gübre, şeker vb. bazı temel ürünler için %5 oranında ve ihraç edilen mal ve hizmetler için %0 oranında uygulanmaktadır. Üretici ve ticari firmaların KDV sistemine kayıt yaptırması zorunludur. Genellikle aylık olarak toplanmakta ve takip eden ayın 20nci gününe veya sonrakı çeyreğin ilk ayının 30uncu gününe kadar ödenmesi gerekmektedir.

Özel Tüketim Vergisi ise tütün, alkol, motorlu taşıt, klima, akaryakıt ürünleri, bahis oyunları ve bazı eğlence hizmetleri üzerinden alınmaktadır. ÖTV, ürünün/hizmetin konusuna göre %5 ile %150 arasında değişen oranlarda alınmakta olup ihraç edilen mallarda ÖTV uygulanmamaktadır.

2012 yılından itibaren geçerli olan çevre koruma vergisi ise petrol, kömür, hidro-kloro-floro-karbon solüsyonu (HCFC solüsyonu), plastik poşetler, bitki koruma ürünleri vb. gibi çevre kirliliğine neden olan ürünlerin üreticilerine uygulanmaktadır. Vergi oranları, birim ürün başına 0,013 cent ile 1,29 ABD Doları arasında değişmektedir.

5.4. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Vietnam standardizasyon sistemi ürünler ile ilgili 12.000'den fazla standardı içermekte olup bunun yarısından fazlası uluslararası standartlar ile uyumudur. Standartlar ile ilgili yetkili kurum Vietnam Bilim ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı Standartlar, Metroloji ve Kalite Komisyonu olup ülkedeki spesifik ürünler ile ilgili standartlar ve hangi ürünler ile ilgili ne tür kalite kontrol ve kayıt prosedürleri olduğu bilgisine bu kuruma ait web sayfasından ulaşılabilir. www.tcvn.gov.vn

01 Ocak 2007 yılında yürürlüğe giren Standart ve Teknik Kurallar ile ilgili kanuna göre Vietnam standardizasyon sistemi ulusal (TCVN) ve yerel (TCCS) standartlar olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Ülkedeki bütün ulusal standartlar uluslararası standartlar da göz önünde bulundurularak sektör/madde bazında sınıflandırılmıştır. Vietnam'da üretilen, ithal ya da ihraç edilen bazı ürünlerin kalite kontrol ve denetimi ile ilgili zorunlu kayıt sistemi 05/2007/QH12 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yürütülmektedir. 15/2024/TT-BYT, 01/2024/TT-BNNPTNT ve 1182/QĐ-BCT sayılı Genelgelerde sayılan ve ithalatında lisans alınması zorunlu olan bazı ürünlere aşağıda yer verilmiştir.

ÜRÜNLER	LİSANS MAKAMI
Tıbbi Cihazlar ve Ekipmanlar	Sağlık Bakanlığı
Aşılar	Sağlık Bakanlığı
Eczacılık Malzemeleri	Sağlık Bakanlığı
Yemler	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Veterinerlik ürünleri	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Taze tarım ve deniz ürünleri	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Zirai ilaçlar ve gübre	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Hormonal maddeler	Tarım ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı
Dinamit ve ilgili ürünler	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

5.5. Teknik Engeller

DTÖ üyeliğinden sonra Vietnam ithalatta tarife dışı engelleri ortadan kaldırmak bakımından önemli kararlar almıştır. Bu kapsamda Vietnam ithalatta miktar kısıtlamaları yanında kota, yasak, ön izin, lisans gibi diğer tarife dışı engelleri elimine etme yolunda da önemli adımlar atmıştır. Yumurta, şeker, tuz ve tütün gibi ürünlerin ithalatında her yıl tarife kotaları belirlenmektedir. Bununla birlikte silah, mühimmat, narkotik maddeler gibi bazı ürünlerin ticareti ve ithalatı yasaktır.

5.6. E-Ticaret

Vietnam’da e-ticaret son yıllarda pandeminin de hızlandırıcı etkisiyle güçlü bir artış göstermiş ve son 5 yılda e-ticaret kullanım oranı nüfusun %28’inden %60’ına yükselmiştir. 2025’e kadar da bu oranın %70’i aşması beklenmektedir. Ülkenin e-ticaret pazarının brüt mal hacminin 2023’de toplam perakende satışın %8’ni kapsayarak 20,5 milyar ABD dolarına ulaşarak dijital ekonominin toplam değerinin %62’sini oluşturduğu ve 2025 yılına gelindiğinde ise %200 büyümeye göstererek 39 milyar ABD dolarına ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Sosyal medya, Shopee, Lazada ve Tiki’nin yanında Vietnam’daki en popüler dördüncü e-ticaret kanalı olarak kabul edilmektedir. E-Ticaret platformu tercihi bakımından Facebook (%94), Zalo (%49), Instagram (%31) ve TikTok (%23) ilk sıralarda gelmektedir. Moda ve kozmetik en popüler ürün kategorileri olarak ön plana çıkmaktadır. Geçen yıldan bu yana e-ticaret platformlarındaki en popüler ürünlerin (en çok aranan 1.200 ürünün) %83’ünün ise ithal ürünlerden oluştuğu görülmektedir.

Bu veriler ışığında Vietnam’ın e-ticaret piyasasının ASEAN ülkeleri arasındaki emsalleriyle yarışır noktaya vardığını görmek mümkündür. 61milyon çevrimiçi alışveriş yapan kişi sayısı ve yılda ortalama kişi başı 336 ABD doları harcama miktarı ile Endonezya’dan sonra bölgenin en büyük ikinci e-ticaret pazarı haline gelmiştir. Artan internet erişimi, akıllı telefonların daha fazla benimsenmesi ve çevrimiçi alışverişe artan güven ile Vietnam e-ticaret pazarının önümüzdeki dönemde de büyümeye devam etmesi beklenmektedir.

Tüm bu olumlu gelişmelerin yanı sıra, ülkedeki e-ticaret oyuncuları, özellikle lojistik, fiyatlandırma ve ürün algısında zorluklarla da karşılaşmaktadır. Temel sorunlardan biri, ortalama 5 güne varan uzun teslimat süreleridir. Bunların yanı sıra taklit mallar, fikri mülkiyet haklarının ihlali ve yasaklı malların satışı nedeniyle de sektöre yatırım yapan firmalar zarar görmektedir. Vietnamlı tüketicileri çevrimiçi alışveriş yapmaktan caydıran faktörler ise, reklamda görünen ve gerçekte ellerine geçen ürünlerin farklı olması, kişisel verilerin açığa çıkması korkusu ve yüksek nakliye maliyetleridir.

Vietnam hükümetinin ekonominin dijital dönüşümüne yönelik bağlılığını gösteren bir yol haritası benimsemiş olması ülkede e-ticaretin gelişimini aktif olarak yönlendirse de sektördeki mevcut yabancı yatırımcılar ve yeni giriş yapmak isteyen firmaların riskleri ve zorlukları anlamak için gerekli özeni göstermeleri tavsiye edilmektedir.

6. VIETNAM ÖNEMLİ SEKTÖRLER

6.1. Tarım ve Hayvancılık

Vietnam yaklaşık 100 milyondan fazla nüfusu ve kişi başına düşen ekilebilir arazi oranının (0,08 hektar/kişi) Asya ülkeleri ortalamasının altında olması nedeniyle, tarımsal ürünler ve kaynaklar bakımından ciddi yetersizliklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Tarım sektöründeki kısıtlı imkânlarla rağmen, ülke mevcut tarım arazilerini ve tarımsal kaynakları çok etkin kullanarak bazı tarım ürünlerinde önemli bir üretici ve ihracatçı haline gelmiştir. Nitekim tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü GSYH’nin sadece % 11,96’sını teşkil etmekle birlikte ülkenin ihracatı içinde ise 2023 yılı itibarıyla %14,94lük bir yere sahiptir.

Vietnam'ın tarıma elverişli arazisi oldukça az olmasına rağmen bu araziler son derece verimlidir. Ekilebilir arazinin %82'sinde pirinç tarımı yapılmaktadır. Bu verimli araziler sayesinde Vietnam dünyanın en çok pirinç üreten ve ihraç eden ülkelerinden biri konumundadır. Bunun yanında, kahve, kauçuk, karabiber, kaju fıstığı, çay, soya fasulyesi, şeker kamışı ve muz gibi tropikal meyveler Vietnam'ın ürettiği diğer başlıca tarım ürünleridir. Uzun bir sahil şeridine sahip olması nedeniyle, ülkede kıyı balıkçılığı da oldukça gelişmiş olup 2023 yılı deniz ürünleri üretimi yaklaşık 9,27 milyon tonu aşmıştır. Bunun yanı sıra özellikle Mekong Deltasında deniz kabuklularının yetiştigi büyük çiftlikler bulunmaktadır.

6.2. Sanayi

Sanayi ve inşaat sektörü GSYİH'ye olan %37,12 civarında katkısı ile ülkenin en önemli ikinci sektörüdür ve ekonomik sektörler içerisindeki payı son yıllarda artarak devam etmektedir. Ayrıca 2023 yılı ihracatının %86'dan fazlası bu sektör tarafından gerçekleştirilmiştir. Ülkedeki sanayi sektöründe kamunun payı %25, özel sektörün payı %35 ve yabancı yatırımların payı ise %40 civarındadır. Kamusal üretim miktar olarak artsa da sektörün geneli düşünüldüğünde kamunun payı görece olarak azalmaktadır. Son yıllarda özel sektör yatırımları ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları ülkedeki sanayi üretiminin itici gücü olmuştur.

Vietnam'ın imalat sanayi çok geniş yelpazeye yayılmıştır. Gıda ve gıda işleme sanayi toplam imalat sanayinin yaklaşık beşte birini oluşturmaktadır. Tekstil ve konfeksiyon, otomotiv ve diğer ulaşım araçları montaj ve ekipmanları, kimyasal ve kimyevi maddeler, metal ürünler, deri ürünleri, ağaç işleme ve mobilya, elektrik makineleri ve aksamaları, plastik, cam, gübre, kömür, çelik ve kağıt üretimi diğer önemli imalat sanayi kollarını oluşturmaktadır.

Vietnam'da tekstil ve hazır giyim önemli bir üretim kolu olup, ülkedeki üretimin büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. Özellikle ABD ile 2001 yılında yapılan İkili Ticaret Anlaşması ve EVFTA, CPTPP ile RCEP gibi birçok STA'nın yürürlüğe girmesinden sonra tekstil ve hazır giyim ürünlerinin Amerikan ve genel dünya piyasasına kolayca girmesi bu sektörün üretimin ve ihracatının artmasında önemli rol oynamıştır.

6.3. Hizmetler

Hizmet sektörü GSYİH içindeki %42,54'lük payı ile Vietnam'ın en önemli sektörü konumunda olmakla birlikte 2023 yılı ülke ihracatındaki payı yalnızca %5,52'dir. Hizmet sektörü ekonomik büyümeye ve artan iç talebe paralel olarak büyümeye devam etmekte ve aynı zamanda sektördeki kalite ve verimlilik de sürekli olarak artmaktadır.

Son yıllarda bütün ekonomik sektörlerle birlikte hizmet sektörü de daha açık ve şeffaf hale gelmiştir. Ekonomik büyümenin sürekli artması ve ticaretin gelişmesi ülkedeki iş süreçlerini de çeşitlendirmiş ve sektörde yeni faaliyet alanları ortaya çıkmıştır. Ülkedeki hizmet sektöründeki başlıca iş kolları perakende satış, turizm, taşımacılık, posta, telekomünikasyon hizmetleri ve sigortacılıktır.

6.4. Madencilik

Vietnam'ın belli başlı madenleri barit, boksit, bizmut, kireç taşı, mermer, kromit, kömür, bakır, doğal gaz, florit, değerli taşlar, altın, grafit, demir, kurşun, manganez, nikel, petrol, fosfat, silis, gümüş, kalay, titanyum, tungsten, çinko ve zirkondur. Vietnam boksit ve kromit rezervleri ve üretimi açısından ise dünyada önemli bir yere sahiptir.

Vietnam'da birkaç büyük ölçekli kamu kuruluşu çimento, gübre, demir ve demir dışı metaller, petrol, gaz ve tuz gibi temel madenlerin üretim, dağıtım ve ticaretini yapmaktadır. Ayrıca az sayıda yabancı firma çimento üretimi, altın madenciliği, petrol ve gaz üretimi için kamu kurumları ile ortaklaşa faaliyette bulunmaktadır.

6.5. Enerji

Ekonomik olarak hızlı bir biçimde büyüyen Vietnam'ın enerji ihtiyacı da giderek artmaktadır ve gerekli enerjinin bulunamaması ihtimali ülkenin önümüzdeki yıllardaki ekonomik büyümesini de tehdit etmektedir. 2023 yılında, Türkiye'de kişi başına elektrik tüketimi yaklaşık 3.400 kWh olarak kaydedilmiştir. Bu, Türkiye'nin sanayi ve ekonomik faaliyetlerinin enerji talebini yansıtan orta düzeyde bir tüketimdir. Vietnam'da ise kişi başına düşen elektrik tüketimi, 2022 verilerine göre 2.450 kWh civarındadır ve ülkenin sanayileşme sürecinin yanı sıra konut ve sanayi sektörlerindeki artan enerji talebini yansıtmaktadır. Bu fark, ülkelerin sanayileşme oranları ve nüfusun enerji erişim olanaklarının genişlemesi gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır. (World Bank Data-IEA)

Ülkedeki nehirlerde kuraklığa bağlı olarak su seviyelerinin düşmesi hidroelektrik santrallerindeki elektrik üretimini olumsuz etkilemekte ve bu da elektrik kesintilerine neden olmaktadır. Önümüzdeki yıllarda ülkenin giderek artacak olan enerji talebi üretim kapasitesi artmaz ise bu kesintilerin daha sık meydana gelmesine yol açacaktır. Bu açığı kapatmak için gerekli olan yatırım miktarının yıllık ortalama 12 Milyar ABD Dolarını bulabileceği öngörülmektedir. Vietnam Hükümeti 2030'a kadar güç tüketiminin yılda % 10-12 artmasını beklemekte olup bu oran Asya'daki en hızlı güç tüketimi artış oranlarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Elektrik üretim sektörü Vietnam Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na (MOIT) bağlı olup, Vietnam Elektrik Kurumu (EVN) ülkenin elektrik iletim ve dağıtım alanında tekel konumdadır ve doğrudan Başbakan'a bağlıdır. Vietnam hükümeti, planlı ekonomi modeli bağlamında talepteki büyümeyi tahmin eden ve on yıl sonra bile karşılamayı hedefleyen ve aynı zamanda enerji endüstrisinin genel gelişimini gösteren ulusal enerji geliştirme planları hazırlamaktadır. MOIT, 2045 vizyonu ile 2021 - 2030 dönemi için sekizinci Ulusal Enerji Geliştirme Planı (PDP8) için teklifi Başbakan tarafından 15 Mayıs 2023 tarihinde, ilgili Eylem Planı ise 1 Nisan 2024 tarihinde onaylanmıştır. Ancak, PDP8 kapsamındaki hedeflerde bulunan etkin destek mekanizmalarının olmamasından dolayı yeni LPG ve rüzgar enerjisi santrali gelişmeleri aksaklığa uğramıştır.

Ülkelerin güneş enerjisi kapasitesi haritasını çıkaran Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı'nın (IRENA) verilerine göre Vietnam, kurulu güneş enerjisi kapasitesine göre ilk 10 ülke arasında 16.504 MW kapasite ile 8 inci sırada yer almaktadır. Vietnam elektrik sisteminin toplam kurulu güç kaynağı kapasitesi ise yaklaşık 79,6 GW olup 2030'a kadar 121 GW'a ve 2045'e kadar 284 GW'a yükseltilmesi planlanmaktadır. Taslak PDP8'e göre, yenilenebilir enerji kaynakları ile üretilen elektriğin payının 2030'da %31,5'e ulaşması ve 2045'te ise %36,3'ün üzerine çıkması beklenmektedir. Tüketilen enerjinin %49'u kömür (hedeflenen %20), %21 yakıt, %16'sı hidroelektrik (hedeflenen %19,5), %6'sı doğalgaz (hedeflenen %15), %5'i güneş (hedeflenen %8,5) ve %0,5'i rüzgar (hedeflenen %18,5) enerjisinden elde edilmektedir.

	2023		2025
TÜKETİM	251.25		350-370
ÜRETİM	280.6		365

Vietnam Elektrik Kullanım İstatistikleri (GWh) Kaynak: EVN

Ülkedeki elektrik fiyatları EVN'in talebi, MOIT'in önerisi ve Başbakanın onayı ile belirlenmekte ve ülkenin tamamında aynı tarife uygulanmaktadır. Bölge ülkelerine kıyasla düşük olan ve devlet tarafından sübvans edilen mevcut enerji fiyatı, kullanıma bağlı olarak kWh başına ortalama 1.533-2.580 VND (6,3 ABD centi – 10,75 ABD centi) seviyesindedir.

COP 26 Zirvesinde 2050 yılına kadar karbon nötr olma taahhüdünde bulunan Vietnam'daki enerji yatırım fırsatlarına önemli sayıda yabancı yatırımcı ilgi duymasına rağmen yasal kuralların zorluğu, düşük elektrik fiyatları, enerji piyasalarında rekabet ve şeffaflığın olmaması gibi nedenlerden dolayı ancak birkaç tane özel yatırım hayata geçirilebilmiştir.

7. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

7.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Vietnam Planlama ve Yatırım Bakanlığına bağlı Yabancı Sermaye Ajansı verilerine göre, 2023 yılında 36,61 milyar dolar doğrudan yabancı sermaye kayıt altına alınmıştır. Böylece Vietnam'a 2023 yılı sonu itibarıyla kümülatif olarak 39,140 proje kapsamında 468,91 milyar dolar doğrudan yabancı sermaye yatırımı yapılmıştır. En çok yatırımı çeken Hanoi, Binh Duong, Dong Nai, Ba Ria-Vung Tau, Hai Phong, Bac Ninh, Thanh Hoa, Long An, and Quang Ninh olarak sıralanmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan yabancı sermayenin sektörler bazında dağılımı şu şekildedir: %59,3 İmalat Sanayi, %15,1 Gayrimenkul ve %8,7 Enerji Üretimi ve Dağıtımı.

Vietnam'a doğrudan yabancı sermaye getiren 139 ülke arasında ilk 10 ülkenin neredeyse tamamı bölge ülkeleri olup Güney Kore, Singapur, Japonya, Tayvan, Hong Kong, Çin, Hollanda, Tayland ve Malezya başı çekmektedir. 2023 sonu itibarıyla, Türkiye ise 36 proje ve 1 milyar ABD Doları yatırım ile 60 ülke içinde 27 inci sıradadır.

7.2. Yatırım Mevzuatı

1986 yılında Vietnam Komünist Partisinin uygulamaya koyduğu ve “Doi Moi” adı verilen yenileşme politikalarının yürürlüğe girmesinden sonra yabancı yatırımlara yönelik ilk yasal düzenleme 29 Aralık 1987 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Günümüzde, yabancı sermayeli şirketlere ilişkin özel bir mevzuat bulunmamakla birlikte, Vietnam'daki yatırımlar 61/2020/QH14 sayılı Yatırım Kanunu ve mezkur kanununun bazı maddelerini detaylandıran 31/2021/ND-CP sayılı Hükümet Kararının yanı sıra 59/2020/QH14 sayılı İşletme Kanunu ile düzenlenmektedir. Yatırım Kanunu yatırım faaliyetleri, yatırımcıların hak ve yükümlülükleri, yatırım projelerinin kaydı ve değerlendirmesi, yatırım teşvikleri, yatırım garantileri ve yatırımın devlet yönetimi ile ilgili kanuni hükümleri içermektedir. Bu Kanun eski “Vietnam'da Yabancı Yatırım Kanunu ve Yurtiçi Yatırım Teşvik Kanunu'nun” yerini almış olup hem yabancı hem de yerli yatırımcılara uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, yabancıların gayrimenkul edinimlerine ilişkin hususlar, 18 Ocak 2024 tarihli ve 31/2024/QH15 sayılı Arazi Kanunu ve 27 Kasım 2023 tarihli ve 27/2023/QH15 sayılı İskan Kanununda yer almaktadır.

7.3. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

Yabancıların Gayrimenkul Edinimleri:

Vietnam'da arazi üzerinde özel mülkiyet bulunmamaktadır. Teorik olarak ülke toprakları tüm halkın malıdır ve devlet bu arazinin regülasyonundan sorumludur. Uygulamada ise Vietnam yasalarına göre arazi sahipliği devredilmemekle birlikte sadece arazi kullanım hakkı (land use right) verilmektedir.

Bu kapsamda, Vietnam'da faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketler de belli şartlar altında 50 yıl süreyle arazi kullanım hakkı edinebilmektedir. Bu süre, mevcut kontratın bitmesinden 6 ay önce başvuru yapılması halinde tekrar uzatılabilmektedir. Arazinin sosyo-ekonomik olarak zor şartlardaki bölgelerde yapılacak yatırımlarda kullanılması gibi bazı özel şartlarda bu süre 70 yıla çıkabilmektedir.

Yabancı sermayeli şirketler arazi kullanım hakkını; Vietnam Hükümetinden, kamu sektörü veya özel sektörde faaliyet gösteren şirketlerden, Vietnamlı gerçek kişilerden ve Vietnam Hükümetinden arazi kiralarak bu arazide altyapı yatırımı yapmış diğer yabancı sermayeli şirketlerden devralabilirler. Arazi kullanım hakkı sözleşmeleri 2 türde yapılabilmektedir: aylık ödemeler ve tek seferlik ödeme. Bir yabancı sermayeli şirketin arazi kullanım hakkını tek seferde ödeyerek elde etmesi durumunda arazi ve üstündeki varlıkları devretme, kiralama, ortak teşebbüslerinde sermaye olarak gösterme ve kredi kuruluşlarına ipotek ettirme hakları doğmaktadır.

Diğer taraftan, geçerli bir vizeye sahip yabancı şahıslar, Vietnam'da faaliyet gösteren yabancı sermayeli

şirketler ve yabancı yatırım fonları da belli şartlar altında yine 50 yıl süreyle gayrimenkul (apartman daresi vb.) edinebilmektedir. Bu durumda da bina ve binanın kurulu olduğu arazi üzerinde tam sahiplik elde edilememekte, ancak bina üzerindeki haklar sahiplikle eşdeğer konumda olmaktadır. Yabancılar tarafından satın alınacak (uzun süreli kiralanacak) gayrimenkul sayısında bir kısıtlama olmamakla birlikte, yabancılar bir bina içerisinde bulunan dairelerin %30'undan fazlasına veya bir ilçe içerisindeki toplamda 250 adet gayrimenkulden fazlasına sahip olamazlar.

Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar:

Vietnam'da, ulusal güvenlik için önemli görülen yerler ve sınır bölgelerinde, tarihsel ve kültürel öneme sahip bölgelerde ve kamu sağlığı ile doğal kaynak ve çevreye zarar vereceği değerlendirilen projeler ile 31/2021/ND-CP sayılı Hükümet Kararnamesi Ek 1'e göre devlet tekelinde olan mal ve hizmet ticareti başta olmak üzere 25 başlıkta sayılan sektörlerde yabancı firmalara çalışma izni verilmemektedir.

Diğer taraftan, yine aynı kararnamenin ekinde yer alan reklam, posta, tamir ve bakım, seyahat acenteliği, tur operatörlüğü, sinema, maden, telekomünikasyon, eğitim, taşımacılık (deniz, kara ve demiryolu) ve uçak tamir ve bakımı sektörleri dahil 59 başlıkta sayılan sektörlerde yabancı yatırımcılara hisse oranı sınırı uygulanmaktadır.

Bununla birlikte, yabancı firmaların her yatırım için Yatırım Kayıt Sertifikası (Investment Registration Certificate) alma zorunluluğu bulunurken, yerel firmalardan bu lisans talep edilmemektedir. Ayrıca, bazı hassas sektörlerde yapılması planlanan yatırımlarda ise, lisans başvurusu aşamasında ek belgeler talep edilmekte ve izin alma süreleri uzamaktadır.

Öte yandan, Vietnam'da yatırım yapan yabancı sermayeli firmalara yönelik yukarıda anılan ayrımcı uygulamalara ek olarak, ülkede genel olarak karşılaşılan ve aşağıda yer verilen bazı dezavantajlar da bulunmaktadır.

- Bürokratik gecikmelerin olması (lisans almak ve mevcut lisansta düzeltmeler yapmak, net olmayan düzenlemeler ile ilgili olarak farklı Bakanlıklardan görüş almak zaman alabilmektedir),
- Yasal düzenlemelerde kurumlar arası uyumsuzluk nedeniyle bazı karışıklıkların yaşanması,
- Kurumların yeteri kadar şeffaf olmaması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarında bilgiye ulaşmanın oldukça güç olması, zaman zaman hiç ulaşılamaması,
- Her ne kadar ülkedeki işgücü fazlalığının ve düşük işgücü maliyetinin bazı sektörler için (tekstil ve ayakkabı gibi) avantaj sağladığı değerlendirilse de, özellikle ileri teknoloji gerektiren sektörlerde yapılacak yatırımlarda kalifiye işgücünün yetersiz kalması,
- Ulaşım, taşımacılık, elektrik arzı ve kalitesi gibi teknik ve ekonomik altyapının yeterince gelişmemiş olması.

7.4. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Vietnam'a gelen doğrudan yatırımlar için yatırımın türüne, değerine ve yapılacak yatırımın yerine göre farklılıklar gösteren üç ana başlıkta teşvikler sağlanmaktadır: (i) kurumlar vergisine ilişkin teşvikler, (ii) gümrük vergisi muafiyeti ve (iii) arazi kullanımına ilişkin teşvikler. Bunların yanı sıra teknoloji transferi ve firmaların eğitim fonları da desteklenebilmektedir.

Vietnam hükümeti, yatırım teşvikleri için stratejik sektörler belirlemiştir. Bunlar genellikle yüksek katma değer yaratan ve üretim için ileri teknoloji gerektiren sektörler ile yüksek istihdam yaratan sektörler ve daha çok altyapı yatırımı gerektiren sektörlerdir. Söz konusu sektörlerle yatırım yapmak; Vietnam'da sosyo-ekonomik olarak geri kalmış yörelere yatırım yapmak ve endüstri bölgelerine yatırım yapmak gibi kıstaslar yatırım teşviklerinin oranını belirlemektedir.

Yatırım teşviki kapsamında değerlendirilebilecek projelerde aranan özellikler aşağıda sunulmaktadır:

- Stratejik sektörler: yüksek teknoloji ve araştırma projeleri, yenilenebilir enerji, en az %30 katma değer sağlayan projeler, önemli elektronik ve araba, gemi vb. mekanik ürünlerin üretimi, tekstil,

dokuma, ayakkabı ve deri sanayi, bilişim teknolojileri, tarım, ormancılık ve deniz ürünleri projeleri, geri dönüşüm projeleri, altyapı yatırımları, eğitim sektörüne ilişkin projeler, medikal sektör projeleri ve ilaç üretimi, profesyonel spor tesisleri, yaşlılar/engelliler ve portakal gazı (agent orange) mağdurlarının bakımlarına ilişkin tesisler, kredi fonları

- Proje lokasyonu: sosyo-ekonomik olarak geri kalmış ve dezavantajlı bölgelere yapılan yatırımlar; endüstri parkları, ihraç işleme bölgeleri, teknoloji bölgeleri ve ekonomik bölgeler
- Sermayesi 6 trilyon VND ($\approx$ 260 milyon dolar) veya daha fazla tutarda olan yatırımlar
- Kırsal bölgelerde 500 ve üzeri sayıda istihdam sağlayan projeler
- Yüksek teknoloji firmaları ile bilim ve teknoloji organizasyonlarının projeleri

a) Kurumlar Vergisine İlişkin Teşvikler

Oran	Proje Özellikleri	Toplam Süre
10%	Eğitim, mesleki eğitim, sağlık, kültür, spor ve çevre sektörlerinde gerçekleştirilen projeler.	Proje süresince
10%	Sosyo-ekonomik olarak oldukça zor şartlardaki bölgelerde, ekonomik bölgelerde ve teknoloji bölgelerinde gerçekleştirilen projeler. Yüksek teknoloji, bilimsel araştırma ve teknoloji gelişimi sektörlerinde gerçekleştirilen projeler. Kamu için önemli altyapı projeleri. Yazılım üretimi ve bilişim teknolojileri projeleri. Tekstil, dokuma ve ayakkabı sanayisini destekleyen projeler. Otomotiv imalatı ve makine sektörlerinde gerçekleştirilen yatırımlar.	15 yıl
15%	Sosyo-ekonomik olarak zor şartlardaki bölgeler dışındaki tarım, hayvancılık, çiftçilik ve balıkçılık sektörlerinde gerçekleştirilen projeler.	10 yıl
17 %	Sosyo-ekonomik olarak zor şartlardaki bölgelerde gerçekleştirilen projeler.	10 yıl
10%	Sermayesi minimum 6 trilyon VND ($\approx$ 255 milyon dolar) tutarında olan ve yıllık minimum 10 trilyon VND gelir açıklayan veya 3 binin üzerinde tam zamanlı çalışanı olan yatırımlar.	15 yıl

b. Gümrük Vergisi Muafiyeti

Yatırım teşviki kapsamında 134/2016/NĐ-CP Sayılı Hükümet Kararnamesi'nin 10 ila 26 ncı maddelerine göre aşağıda yer alan şartları sağlayan eşyada gümrük vergisi muafiyeti uygulanmaktadır:

- Sergi amaçlı geçici olarak ithal edilen eşya.
- İhraç edilen eşyanın imalatı için ithal edilen eşya.
- Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinde kullanılmak üzere bitki çeşitleri ve damızlık hayvan ile gübreler ve bitki koruma maddeleri.
- Petrol ve doğalgaz üretimi, gemi inşası, ulusal güvenlik, eğitim ve para basım faaliyetleri kapsamında ithal edilen bazı eşya.
- İleri işleme ve işlenmiş ihracat/ ithalat için ithal edilen eşya.
- Tıbbi ekipmanın imalatı veya montajı; BT ürünlerinin, dijital içeriklerin veya yazılımların imalatı için için ithal edilen hammaddeler, malzemeler ve bileşenler.
- Yerel olarak üretimi olmayan ve bilimsel araştırma ve teknolojik gelişme için kullanılmak üzere ithal edilen eşya.
- Bir serbest ticaret bölgesinde üretilen, işlenen, geri dönüştürülen veya bir araya getirilen eşya.

- Çevre koruma amaçlı ithal edilen eşya.
- Yerel olarak üretimi olmayan, özel yatırım teşviklerinden yararlanan, yüksek teknolojiye bir işletmeye ait veya sosyo-ekonomik olarak oldukça zor şartlardaki bölgelerde bulunan yatırımlarda kullanılmak üzere ithal edilen hammadde, araç ve ekipmanlar (5 yıl).

c. Arazi Kullanımına İlişkin Teşvikler

Proje Çeşidi	Toplam Süre
Desteklenen sektörlerde gerçekleştirilen projeler.	3 yıl
Sosyo-ekonomik olarak zor şartlardaki bölgelerde gerçekleştirilen projeler.	7 yıl
Sosyo-ekonomik olarak çok zor şartlardaki bölgelerde gerçekleştirilen projeler. Özel olarak desteklenen sektörlerde gerçekleştirilen projeler.	11 yıl
Sosyo-ekonomik olarak zor şartlardaki bölgelerde ve özel olarak desteklenen sektörlerde gerçekleştirilen projelerde. Sosyo-ekonomik olarak oldukça zor şartlardaki bölgelerde ve desteklenen sektörlerde gerçekleştirilen projeler.	15 yıl
Sosyo-ekonomik olarak oldukça zor şartlardaki bölgelerde ve özel olarak desteklenen sektörlerde gerçekleştirilen projeler.	Proje süresince

7.5. Serbest Bölgeler

Vietnam’da ihracat işleme bölgesi (Export Processing Zone- EPZ) olarak adlandırılan ve ihraç edilen malların üretimi, üretim ihtiyaçlarını karşılayan hizmetlerin sağlanması ve ihracat faaliyetleri için tasarlanmış sanayi bölgeleri “serbest bölge” olarak kabul edilir; ve ithalat ve ihracat vergileri hakkında 107/2016/QH13 sayılı Kanunda öngörülen düzenlemelere tabidir. Ülkede şu anda Tan Thuan, Linh Trung, Linh Trung 2 (HCMC) ve Linh Trung 3 (Tay Ninh Eyaleti) olmak üzere 4 EPZ bulunmaktadır.

35/2022/ND-CP sayılı Hükümet Kararnamesine göre, ihracat işleme işletmeleri (Export Processing Enterprises- EPE), bir ihracat işleme bölgesinde, sanayi bölgesinde ve ekonomik bölgede ihracat işleme işlevini yerine getiren bir işletmeyi ifade eder. EPE’ler %20’lik standart kurumlar vergisine tabidir ancak ürünleri hükümet tarafından teşvik ediliyorsa veya ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde bulunuyorlarsa daha düşük bir vergi oranına tabi olabilirler.

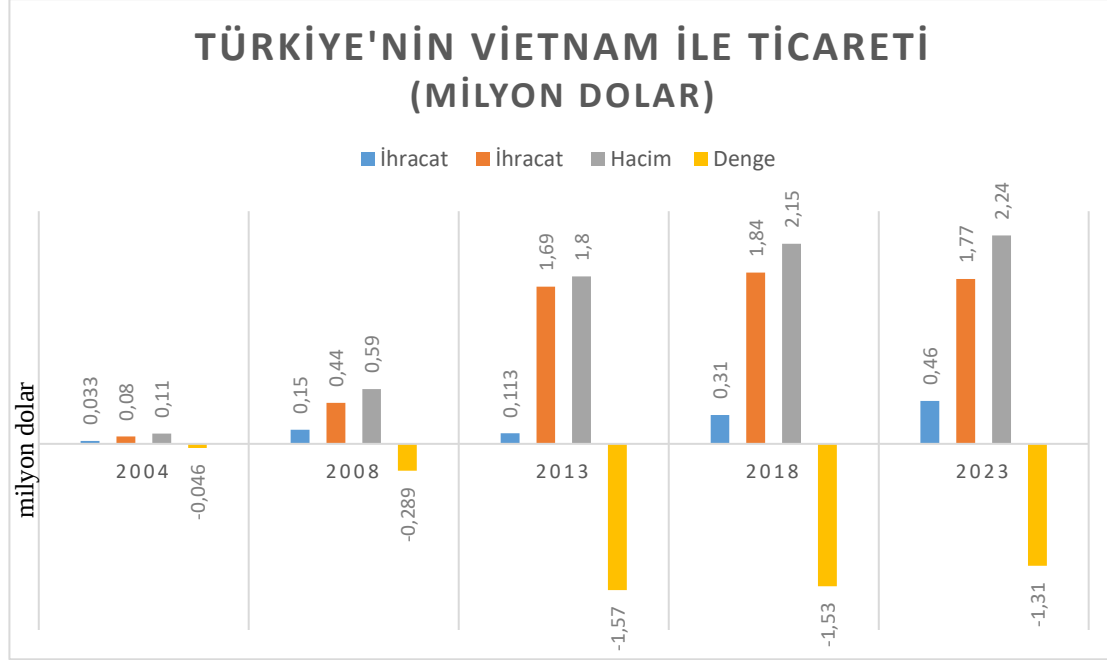
EPE’ler, ithalat ve ihracat vergileri anlamında da farklı muameleye tabidirler. Genel olarak, yurtdışı kuruluşlarla veya diğer EPE’lerle yapılan işlemlerde, herhangi bir ithalat ihracat vergisi ödemeleri gerekmez ancak bir EPE’nin yerli şirketlerden mal alması durumunda, bu mallar ihracat vergisine tabidir. Ayrıca, bir EPE, EPZ dışında kullanılan mal ve hizmetleri satın alırsa, yine de %10 KDV ödemek zorunda kalacaktır.

8. TÜRKİYE İLE TİCARET

8.1. Genel Durum

Vietnam Gümrük İdaresinin verilerine göre, 2023 yılında ülkeye ihracatımız 468,76 milyon dolar olup, ithalatımız ise 1,77 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

8.2. Türkiye-Vietnam Dış Ticareti

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

8.3. Türkiye'nin Vietnam'a İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

8.4. Türkiye'nin Vietnam'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

9. İHRACATTA POTANSİYEL ARZEDEN SEKTÖR VE ÜRÜNLER

Türkiye ile Vietnam arasındaki ikili ticaretin sektörel yapısı, Türkiye'nin genel ihracat ve ithalatının sektörel bazda izlediği seyir, Vietnam'ın genel ithalatının sektörel yapısı ve hacmi, Vietnam'ın ürün grupları itibarıyla en çok ithalat yaptığı ülkeler, dış ticaret mevzuatı ve gümrük vergileri gibi unsurlar dikkate alınarak hazırlanan sektörel bazda ülkemizin Vietnam'a yönelik ihracatında potansiyel arz eden detaylı ürün matrisleri Bakanlığımız web sayfasında yer almaktadır.

<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-dogu-asya/vietnam/potansiyel-urun-matrisleri>

Ayrıca konuyla ilgili bazı değerlendirmeler de aşağıda verilmiştir.

9.1. Gıda

Vietnam, genç ve dinamik nüfusu ile etkileyici büyüme hızı bir arada değerlendirildiğinde Asya'da en çekici yiyecek ve içecek (F&B) pazarlarından biri haline gelmiştir. 2020'de Covid 19 pandemisinin yıkımına rağmen, ülkedeki F&B ürünlerinin toplam satış hacmi yaklaşık 43 milyar ABD dolarına ulaşmış olup 2021-26 döneminde de yıllık %8,65 büyümesi öngörülmektedir.

Bu etkileyici büyümenin ardında yatan en önemli etmenlerden biri yukarıda da belirtildiği gibi büyüyen nüfusu ve bunun içinde oranı artan orta sınıfın varlığıdır. Vietnam 2030 yılına kadar orta sınıfının büyüklüğünün 95 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Orta sınıftaki bu büyümenin, tüketicilerin aylık harcama yapısındaki en yüksek oranı (yaklaşık %35) oluşturan F&B harcamalarını daha da artıracığı tahmin edilmektedir.

Öte yandan, tüketici davranışındaki değişimler de sektörün ön plana çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Değişen yaşam tarzları ve sosyo-kültürel normlar göz önüne alındığında özellikle nüfusun %25'ini

oluşturan 16 ila 30 yaşları arasındaki Vietnamlıların dışarıda yemek yemeye daha meyilli ve yabancı ürün ve tatları denemeye daha açık bir hale dönüşükleri de müşahade edilmektedir.

Bunların yanı sıra Vietnamın gelişen turizm sektörü ve gelen turist sayısının artmasına paralel olarak, yabancı turistlerin Vietnam'daki tatillerinde bütçelerinin ortalama %23,7'sini yiyecek ve içecek için harcaması da sektörün büyümesine katkı sağlamaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi Vietnam'da da artan gıda güvenliği endişesi, başta Helal sertifikalı Türk ürünleri olmak üzere genellikle daha hijyenik olarak algılanan yabancı ürünlere olan talebi artırmaktadır. Geçtiğimiz beş yılda Vietnam'ın yıllık ortalama gıda ithalatı 6,43 milyar ABD Doları olup, Türk ürünlerinin aldığı pay 15 milyon ABD Doları gibi düşük bir seviyede gerçekleşmiştir.

9.2. Otomotiv ve Oto Yan Sanayi Sektörü

Vietnam'ın otomobil endüstrisi, ülkenin hızla büyüyen orta sınıfı ve şehirleşmesi sayesinde son yıllarda önemli ölçüde büyümektedir. 2015-20 döneminde sektörün yıllık büyüme ortalaması %25,7 iken 2021-26 döneminde %10'un üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. 2022'de satılan toplam otomobil sayısı yaklaşık 510.000 adet ile rekor sayıya ulaşmış olup ayrıca Vietnam'ı ASEAN'da en hızlı büyüyen otomobil pazarı haline getirmiştir. Endonezya, Tayland ve Malezya'dan sonra Vietnam bölgedeki en büyük 4 üncü pazar haline gelmiş olup satış hacminin 2025'te 800.000 ve 2030'da 1 milyon araç sayısına ulaşabileceği tahmin edilmektedir.

Bununla birlikte, Vietnam'ın otomobil destek endüstrisi özellikle sermaye, teknoloji ve deneyim açısından gelişmemiş kaldığından otomobil üretiminde Tayland veya Endonezya gibi bölgesel rakipleriyle karşılaştırıldığında hala dezavantajlı durumda kalmaktadır. Akü, elektrik telleri, lastik, koltuk, yakıt boruları, tamponlar, cam silecekleri gibi düşük seviyede teknolojiyle üretilebilen ürünler olan oto yedek parçalarının dahi sadece %20'sini yerli firmalar üretebilmektedir. Vietnam'da araç içi parçalar bölge ülkelerinden ithal edilenlere göre 2 - 3 kat daha yüksek fiyatlandırılmaktadır zira yerli üreticiler düşük talepten kaynaklanan düşük üretim nedeniyle ölçek ekonomisini yakalayamamaktadır. Ülke genelinde otomobil destek endüstrisinde faaliyet gösteren 350'den fazla şirket olup bunun da %80'i doğrudan yabancı yatırım firmalarıdır.

9.3. Havacılık ve Savunma Sanayi

Vietnam yaklaşık 1,8 milyar ABD Doları olarak tahmin edilen yıllık silah ithalatı bütçesiyle ve yıllık %8,1 büyüme oranıyla savunma sanayi bağlamında dünyanın en büyük 20 silah alıcısından biridir.

Geçmiş yıllardaki siyasi bağlarının da etkisiyle Rusya Vietnam'ın ana silah ve savunma sistemleri tedarikçisi olmakla birlikte Vietnam'ın kendi kendine daha yeterli olmaya çabalaması, Rusya'nın sağlayamayacağı gelişmiş donanımlar edinmesi ve Ukrayna'daki savaşın ortasında Rusya'dan silah alımını azaltması için baskıyla karşı karşıya kalmasıyla bu durum değişmektedir. Bu nedenle Vietnam savunma sanayi ürünleri tedarikçisinde İsrail, Hindistan, Hollanda, İspanya, Güney Kore ve ABD gibi diğer tedarikçilere yönelmektedir. Bu kapsamda Aralık 2022'de Fransa, Almanya, Hindistan, İsrail, Japonya, Rusya, Suudi Arabistan, ABD, BAE ve ülkemizin de yer aldığı 30 ülkeden 170'den fazla şirketin katılım gösterdiği uluslararası savunma sanayi fuarına Vietnam ilk kez ev sahipliği yapmıştır.

Güney Çin Denizindeki gelişmeler bağlamında Vietnam'ın askeri savunma faaliyetlerindeki odağını deniz güvenliğine yöneltmesi beklenmektedir. Bu kapsamda ülkenin deniz muhripleri, hava savunması, istihbarat sistemleri ile gözetleme ve keşif teçhizatına olan talebinin önümüzdeki dönemde güçlü bir şekilde artması beklenmektedir. Hindistan, İsrail ve Doğu Avrupa ülkeleri, Vietnam savunma envanterinin %80'ini oluşturan Rus sistemleriyle uyumlu silahlar sağlayabildikleri için geleneksel askeri teçhizat için alternatif tedarikçiler olarak daha iyi konumlanmaktaysa da daha gelişmiş sistemler için, Türkiye dahil Batı'daki üreticilerin potansiyel tedarikçiler olarak ön plana çıkabileceği görülmektedir.

Vietnam ithalat yoluyla silah tedarikinin yanı sıra İsrail, Hindistan ve diğer ortakların desteğiyle yerel askeri sanayisini de geliştirmeye gayret göstermektedir. Bu minvalde genellikle yabancı şirketlerle

ortaklaşa dronlar, radarlar ve gemi savar füzeleri dahil olmak üzere daha yüksek teknoloji sistemler geliştirmeye başlamıştır.

9.4. Kargo Taşımacılığı ve Lojistik

Vietnam coğrafi olarak bakıldığında Doğu-Batı yarımkürede küresel yük hacminin %80'inden fazlasını oluşturan deniz taşımacılığı rotası üzerinde yer almakta olup ayrıca uzun bir kıyı şeridine de sahiptir. Ayrıca Filipinler'den sonra ASEAN'da en çok uluslararası liman sayısına (163) sahip ikinci ülkedir ve ülkenin limanlarından geçen mal akışı tipik olarak yılda ortalama %10-15 oranında artmaktadır. Üçüncü olarak, en yüksek ticaret-GSYİH oranına (2021'de %186) sahip ilk 10 ülke arasında yer alan Vietnam'ın toplam ticaret hacmi son yıllarda %12 oranında büyümektedir. 2022'de toplam dış ticaret hacmi ilk kez 700 milyar ABD Dolarını aşmıştır. Bahsedilen faktörlerin yanı sıra doğrudan yabancı yatırım girişleri için de cazip bir destinasyon olması sayesinde Vietnam kargo taşımacılığı şirketleri için büyük fırsatlar barındırmaktadır.

2015 yılında ülkenin dış ticaretinde taşınan yüklerin %11'i yerli kargo şirketleri tarafından taşınmış olsa da bu oran 2021'de %6'ya kadar düşmüş olup önümüzdeki dönemde de bu düşüş trendinin süreceği tahmin edilmektedir. Vietnam'ın nakliye filosunun toplam kapasitesi 39.519 TEU ve toplam tonajı 548.236 DWT olan 48 konteyner gemisi ise yalnızca iç hatlar ve Asya içi bölgedeki kısa hatlarda faaliyet göstermektedir. Çoğu yerel nakliye şirketi küçük ölçekli olup kargo taşımacılığına odaklı çalışmakta olduğundan diğer lojistik hizmetleri sağlayamamakta ve düşük verimliliğe yol açmaktadır. Yerel denizcilik işletmelerinin gemilerinin kapasitesi 1.800 TEU iken, yabancı firmaların 20.000 TEU'nun üzerinde gemi kapasitesine sahip olduğu görülmektedir.

10. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

10.1. İş Kültürü

Hemen her ülkede olduğu gibi Vietnam'da da yerel gelenekler ve iş yapma biçimleri ticari faaliyetleri etkilemekte, başarılı olmak isteyen yabancı iş insanlarının bu gelenekleri ve iş yapma biçimlerini önceden bilmeleri ticari faaliyetlerinde onlara yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan iş insanlarımızın yerel kültürel özellikleri ve özellikle iş yapış biçimleri konusunda bilgi sahibi olmaları onların bu ülke ile olan ticari faaliyetlerinde kolaylıklar sağlayacaktır. Vietnam yerel iş kültürüne yönelik bazı özellikler aşağıda belirtilmiştir.

- Vietnamlı yerel iş insanları yüz yüze görüşmeye oldukça önem vermektedirler ancak ilk görüşmeden sonra ilave ziyaretler, telefon vb. iletişim araçları ile takip işin olumlu sonuçlanması için önem arz etmektedir. Takip edilmeyen yüz yüze ziyaretler sonucunda satış bağlantısı kurulması çok yaygın değildir. Yüz yüze görüşme yapmadan sadece teklif göndererek satış bağlantısı yapmaya çalışmak pek olumlu sonuçlar vermemektedir.
- İlk defa Vietnam'a giden iş adamları Vietnamlı iş insanları ile ilk iş görüşmesinden sonra ikinci kere randevu alıp tekrar görüşmelidirler. İkinci buluşmanın dışarıda yapılması örneğin bir iş yemeği şeklinde yapılması daha faydalıdır.
- İlk tanışma aşamasında yabancı iş insanlarının bilinen ve tanınan üçüncü bir kişi tarafından takdim edilmeleri Vietnamlı iş insanlarını güven bakımından rahatlatacaktır. Eğer tanıtacak üçüncü bir kişi yoksa bu durumda ilk tanışma aşamasında yabancı iş insanı karşı taraf ile ne için görüşmek istediğini ve maksadını açıkça anlatmalı, karşı tarafı rahatlatmalıdır.
- İş görüşmelerine başlama ve sonuçlandırma genelde ziyaretçi tarafından yapılır.
- Vietnam'da isimlerde sırasıyla soyadı, orta isim ve verilen isim gelmektedir. Örneğin NGUYEN Anh Quang isminde Nguyen soyadı, Anh ikinci adı ve Quang kişiye verilen asıl isimdir. Kişilere hitap ederken asıl ismi kullanıldığından bu örnekteki muhatabınıza Mr. Quang denmesi

gerekmektedir.

- Yerel iş insanları ile iş görüşmesi yapılırken iş görüşmesi bir yabancı dille yapılsa da yabancı iş insanlarının yanında bir tercüman bulundurması faydalı olacaktır. Böylece verilmek istenen mesaj net ve anlaşılır bir şekilde karşı tarafa iletebilir zira anlayış farkından yabancı iş insanının vermek istediği mesaj yerel ortakları tarafından farklı anlaşılabilir.
- İş görüşmeleri sonunda sözlü mutabakatın mutlaka yazılı hale getirilmesi ve kayıt altına alınması gerekir.
- Yerel iş insanları ile kişisel ilişki kurulurken onlarla yakından ilgilenmek, onların sıkıntıları ve zorlukları hakkında konuşmak olumlu bir imaj verecektir.
- Yerel iş insanları başlangıçta işin esası ile ilgili konular ve ana müzakerelere önem vermekte ancak işin detaylarına sıra gelince ilgisiz kalmaktadırlar.
- Yerel iş insanları ticaret politikaları ve ithalat düzenlemeleri ile ilgili fazla bilgi sahibi değildir ve bu konulara başlangıçta dikkat etmemektedirler. Aynı şekilde ithalat ile ilgili yeni düzenlemeler yapıldığında bu konularda iş yaptıkları yabancı iş insanlarına doğru ve zamanında bilgi verememektedirler. Bu nedenle Vietnam ile iş yapan iş insanlarımızın bu konudaki yasal değişiklikleri ya da düzenlemeleri kendilerinin takip etmelerinde fayda vardır.
- Yerel iş insanları aynı anda farklı iş kollarında ticari faaliyette bulunabilirler. Bu bakımdan yabancıların ilgili olduğu alana gerekli ilgi göstermeyebilirler. Örneğin gıda perakende sektöründe faaliyette bulunan bir iş insanı aynı zamanda emlakçılık, araba kiralama vb., birbirleri ile bağlantılı olmayan sektörlerde faaliyette bulunabilir. Bu durumda yabancıların ortak oldukları sektör ya da faaliyet alanı daha az karlı ise diğer sektörlerle yoğunlaşıp o alanda daha az çaba gösterebilirler.

10.2. Para Kullanımı

Vietnam 2005 yılında IMF ile yaptığı anlaşmaya göre; IMF izni olmadan ödemelerde ve uluslararası para transferlerine herhangi bir kısıtlamaya gitmeme, ayrımcı mali düzenlemeler ve çoklu döviz kuru uygulaması yapmama konusunda taahhütte bulunmuştur. İhracat ve ithalat ile ilgili para transferleri, borç ve krediler, net yatırım gelirleri, borç kredi faizleri, banka kredileri vb. bütün para transferleri serbestçe yapılabilir.

Yabancı firmalar ve bireyler tarafından elde edilen karlar serbestçe yurtdışına çıkarılabilir, gelirler Vietnam Dong'u (VND) olarak elde edilmişse yabancılar bu gelirleri serbestçe yabancı paraya çevirebilir. Ülkede yapılacak dolaylı yatırımlar VND ile yapılmak zorundadır. Ayrıca bu alanda yapılacak para transferleri yetkili kredi kurumları aracılığı ile yapılmak zorundadır.

Genel kural olarak Vietnam içindeki tüm para transferleri VND olarak yapılmak zorunda olup bunun bazı istisnaları vardır. Yerli veya yabancı bir kişi Vietnam'a giriş ve çıkış esnasında üzerinde bulunan yabancı para, VND, seyahat çeki, altın tutarı 5.000 ABD Dolarından fazla ise bunu gümrükte deklare etmek zorundadır. Bu miktardan fazla miktarların yurtdışına çıkarılması için yetkili bir kredi kurumundan ya da Merkez Bankasından önceden izin alınması gerekir.

10.3. Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

2024 yılı için geçerli resmi tatiller aşağıda yer almaktadır. Özellikle Tet Bayramı Vietnam kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Tet dahil bazı tatiller ay takvimine göre belirlendiğinden tatilin zamanı yıldan yıla değişebilmektedir. Ayrıca resmi tatilin haftasonuna denk gelmesi halinde hükümet kararıyla haftasonunun takip eden iş günü veya günleri tatil ilan edilebilmektedir.

Yılbaşı	1 Ocak
Vietnam Yılı (Lunar New Year) (Têt Bayramı)	8-14 Şubat
Hung Kralları Anma Günü	18 Nisan
Birleşme Günü	30 Nisan
İşçi Bayramı	1 Mayıs
Ulusal Gün	2-3 Eylül

Hafta içi çalışma saatleri sabah 8:00-12:00, öğleden sonra ise 13:30-17:30 arasındadır. Cumartesi günleri çalışılan işyerlerinde çalışma saati 8:00'da başlamakta, 11:30'da sona ermektedir.

10.4. Pasaport, Vize, Çalışma ve Geçici Oturma İzni Uygulaması

Vietnam'a girişte Umuma Mahsus (bordo) Pasaport hamilleri vizeye tabi iken Diplomatik (siyah), Hizmet (gri) ve Hususi (yeşil) Pasaport hamilleri 90 güne kadar vizeden muaftır. Öte yandan Vietnam'a seyahat planı yapmadan önce vize vb. koşullara dair Vietnam'ın Ankara Büyükelçiliği ile temasa geçilmesinin, ileride oluşabilecek sorunların önlenmesi bağlamında faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma izni:

Vietnam'da 3 aydan daha uzun süreli çalışmak için, Vietnam'da çalışmanın başlayacağı tarihten 30 gün öncesinde işveren tarafından Vietnam Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurulması gerekmektedir. İznin verilmesi 10 iş gününü bulabilmektedir. Çalışma Kanunu 155 inci maddesi uyarınca çalışma izninin geçerlilik süresi maksimum 2 yıl olup yalnızca bir defa daha 2 yıla kadar uzatma yapılabilmektedir. Çalışma izni alınabilmesi için gerekli şartlar şu şekildedir:

- 18 yaşından gün almış olma
- İşin gerektirdiği sağlık şartlarını yerine getirme
- Yönetici ya da teknik uzmanlık ve yetenek gerektiren bir iş için başvurma
- Adli sicilinin temiz olması

Geçici Oturma İzni:

En az 1 yıl çalışma izni bulunan yabancılar ile üst düzey yöneticilere verilen bu kart için başvurular Kamu Güvenliği Bakanlığına bağlı Göç birimine yapılmalıdır. Kartın geçerlik süresi 1 ila 5 yıl arasında değişebilmektedir. Kart sahibi kişiler Vietnam'a giriş ve çıkışta vizeye ihtiyaç duymamaktadır. Başvurunun sonuçlanma süresi 5 iş günü olup başvuru ücreti olarak kartın geçerlilik süresine bağlı olarak 145 ila 155 ABD Doları ücret alınmaktadır.

10.5. Yerel Saat

Vietnam ICT (Indochina Time Zone) zaman diliminde yer aldığından (UTC+7) ülkemiz ile arasında 4 saat fark vardır. Örneğin Türkiye'de saat 08:00 iken Vietnam'da saat 12:00'dir.

11. ŞİRKET KURULUMU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

11.1.Şirket Türleri

Limited Şirket:

Bunlardan ilki sınırlı sorumlu (limited) şirket olup Vietnam Şirketler Yasası kapsamında kayıtlı 1 ila 50 üyeli (tek üyeli limited şirket veya çok üyeli limited şirket), sorumlulukları sermaye miktarıyla sınırlı bir ticari işletmedir.

Hissedarlarından ayrı bir tüzel kişiliktir, yani sahiplerin yükümlülükleri yalnızca şirketin tüzüğünde yazılı şirket varlıkları ile sınırlıdır, ancak kişisel varlıkları korunur.

Limited şirket tamamen veya kısmen yabancı şahıs ve şirketlere ait olabilir. Bu tür bir ticari kuruluşun ticari faaliyetlerini yürüttüğü sektör için bir lisans alması ve Vietnam'da ikamet eden bir yasal temsilcisine sahip olması gerekir.

Lisansın şirketin tescilinden önce veya sonra alınabileceğini bilmek önemlidir. Onaylandıktan sonra işyeri sicil belgesinin alınmasından itibaren 90 gün içinde hissedarlar sermaye katkı paylarını tamamlamak zorundadır.

Anonim Şirket:

Bu tip şirkette hisselerin aboneliği ile anonim şirket kurulur. Limited şirketten en büyük farkı, bir anonim şirketin halka hisse ihraç etmesine ve borsalarda işlem görmesine izin verilmesidir. Anonim şirketin kurucu sermayesi paylara bölünmüştür ve her hissedarın sahip olduğu hisseler şirkete koydukları sermaye tutarına karşılık gelir.

Bir limited şirkete benzer şekilde, bir anonim şirket de tamamen veya kısmen yabancı şahıs veya şirketlere ait olabilir. Asgari hissedar sayısı üçtür ve maksimum sayı yoktur.

Bu tür bir kuruluş için, hissedarların, yasaların yasakladığı belirli durumlar dışında, hisselerini serbestçe devretmelerine izin verilir.

Anonim Ortaklık:

Vietnam'da bir iş kurmak ve birlikte kar elde etmek isteyen iki veya daha fazla kişi olduğunda, ticari varlıkları olarak bir anonim ortaklığı seçebilirler. Anonim bir ortaklıkta ortakların kişisel varlıklarının korunması yoktur. Sonuç olarak, bir ortağın eylemleri tüm ortaklığı etkileyecektir.

Şahıs Şirketi:

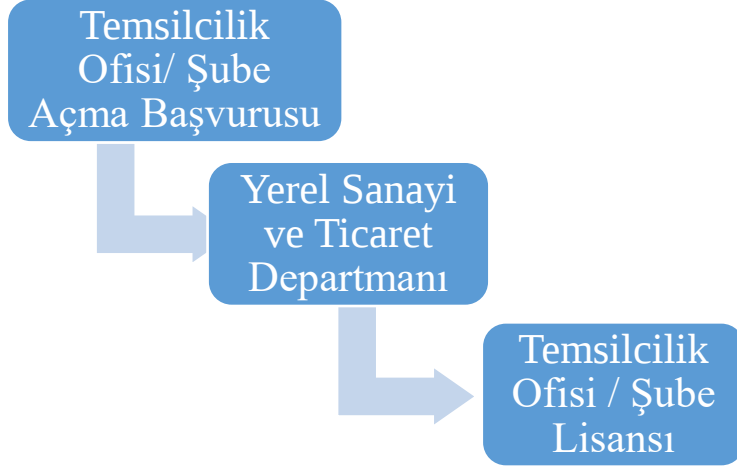
Ortaklarının sorumlulukları sınırsız olup tüzel kişiliğe sahip şirketlerdir. Şahıs şirketleri tek kişi tarafından ya da az sayıda ortak ile kurulabilen ve genellikle ortaklığın zor devredilebildiği şirket türüdür.

Şube ve Temsilcilik Açmak:

Şirket kurulumundan farklı olarak, şube lisansı veya temsilcilik ofisi lisansı için başvurular kural olarak Vietnam Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilmektedir. Ancak bazı alanda farklı otoriteler de lisans verme konusunda yetkilidir. (Bankacılık lisansı için Vietnam Merkez Bankası, yabancı hukuk büroları için Adalet Bakanlığı gibi)

Yabancı firmaların Vietnam'da şube / temsilcilik ofisi açması ve yönetmesi Ticaret Kanunu ve bu kanun kapsamında çıkarılan 07/2016/ND-CP sayılı Kararname ile düzenlenmiştir.

Bu çerçevede temsilcilik ofisi, yerel faaliyetleri için çalışma alanı kiralayabilmekte, banka hesabı açabilmekte, uzman olmak şartıyla belli sayıda yerel personel çalıştırabilmektedir. Temsilcilik ofislerinin faaliyetleri, genel olarak ana firma adına pazar araştırması yapmak, pazarlama ve satış faaliyetlerini takip etmek veya gözetlemek ve ana firmanın uzun dönemli yatırım faaliyetlerini yürütmek gibi belli alanlar ile sınırlandırılmıştır. Temsilcilik ofislerinin ticaret yapma, profesyonel danışmanlık yapma vb. gibi gelir getirici faaliyetlerde bulunması kesinlikle yasaklanmıştır. Bir firmanın temsilcilik ofisi açabilmesi için kurulduğu ülkede en az 1 yıldır faaliyette olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, yabancı firmaların Vietnam’da faaliyet gösteren şubeleri, temsilcilik ofisinin faaliyetlerinin yanı sıra, kurulum lisanslarında belirtilmesi şartıyla ticari faaliyet gösterme ve kar transferi yapma imkanına sahiptir. Şube lisansı, özellikle hizmet sektöründe faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalara verilmektedir. Bu sektörler örnek olarak Hükümet tarafından yakından takip edilen bankacılık, finans, sigortacılık, pazarlama ve reklamcılık, eğitim, turizm ve lojistik sektörleri verilebilir. Ayrıca bazı yabancı bütün firmalarına da şube lisansı verilmiştir. Çoğu yabancı firmanın Vietnam’da başlangıçta temsilcilik ofisi açtığı, daha sonra şube lisansı alarak faaliyetlerine devam ettiği gözlemlenmektedir. Bir firmanın temsilcilik ofisi açabilmesi için kurulduğu ülkede en az 5 yıldır faaliyette olması gerekmektedir.

11.2. Şirket Kurma Prosedürü

Vietnam’da Planlama ve Yatırım Bakanlığından izin almak suretiyle (mevcut kanunda yasaklanmış sektörler dışında) yatırım amaçlı ve sermayesinin tamamı veya bir bölümü yabancılara ait olan firma kurulabilmektedir.

01 Ocak 2021 tarihinde yürürlüğe giren Yatırım Kanunu ve İşletme Kanunu gerek Vietnamlı gerekse yabancı girişimcilere daha özgür iş yapma prensibi üzerine oluşturulmuştur. Yatırım Kanunu Vietnam’daki yatırım projelerinin gerekliliklerini, şartlarını ve limitlerini ortaya koyarken, İşletme Kanunu ise bu projelerin kuruluşlarına, yönetim organizasyonlarına ve tasfiyelerine ilişkin hükümler içermektedir.

Bu yasalar, uluslararası uygulamalarla uyumlu, şirket kurulumlarının ve kayıt işlemlerinin daha kolay yapılmasını amaçlayan ve hem yerel hem de yabancı sermayeli yatırımların Vietnam’da daha kolay işletilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Yerel ve yabancı girişimler arasında prosedürel anlamda çok büyük farklılık bulunmamakla birlikte yabancı yatırımcıların her girişimin aldığı Yatırım Kayıt Sertifikası (Investment Registration Certificate) yanı sıra İş Kayıt Sertifikası (Enterprise Registration Certificate) alma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu süreç toplamda 3 ayı bulabilmektedir. Mezkur mevzuata göre şirket kurulumu aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Yetkili mercilere başvuru yapılmadan önce yatırım projesinin fizibilite çalışmasının yapılması, firma tüzüğünün hazırlanması ve yatırımcının yasal/finansal durumunu gösterir belgelerin bulundurulması gerekmektedir. Vietnam'ın 7 ayrı bölgesindeki şirket kurma prosedürlerinin adım adım açıklandığı, ilgili kurumların iletişim bilgilerinin ve doldurulması gereken formlar ile benzeri dokümanların yer aldığı Planlama ve Yatırım Bakanlığınca hazırlanan elektronik portala <https://vietnam.eregulations.org> adresinden ulaşılabilmektedir. Diğer taraftan, Dünya Bankası 2020 yılı İş Yapma (Doing Business) Raporunda yer alan, Vietnam'da şirket kurulumunda izlenmesi gereken prosedürler ile bu prosedürlere ilişkin ortalama süre ve maliyetlere ilişkin bilgiler aşağıda yer alan tabloda sunulmaktadır:

	Prosedür	Süre	Maliyet
1	Firma isminin kontrol edilmesi; İş Kayıt Sertifikası ve Yatırım Kayıt Sertifikası alınması; Vergi kaydı yapılması; Ulusal İş Kayıt Portalında firma kayıt bilgilerinin yayınlanması <i>Başvuru Mercisi: İş Kayıt Ofisi, Planlama ve Yatırım Departmanı</i>	3 gün	400.000 VND
2	Şirket mührü yaptırılması	1 gün	450.000 VND
3	Mühür örneğinin kaydının yapılması <i>Başvuru Mercisi: İş Kayıt Ofisi</i>	2 gün	-
4	Şirket banka hesabı açılması	1 gün	-
5*	Vergi Dairesinden hazır KDV faturaları alınması ya da özel olarak fatura bastırılması <i>Başvuru Mercisi: Yerel Vergi Dairesi</i>	10 gün	200.000 VND (kitapçık başı)
6*	İş Lisansı Vergisinin ödenmesi <i>Başvuru Mercisi: Vergi Dairesi / Banka</i>	1 gün	1.000.000 ila 3.000.000 VND
7*	Çalışanların iş kaydının yapılması <i>Başvuru Mercisi: Yerel Çalışma Bürosu</i>	1 gün	-
8*	Çalışanların sosyal güvenlik kaydının yapılması <i>Başvuru Mercisi: Sosyal Güvenlik Fonu</i>	1 gün	-

Kaynak: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/vietnam#starting-a-business>

* Önceki işlemlerle eşzamanlı olarak gerçekleştirilebilir.

Şirket Feshi:

Firmanın feshine karar verilmesi durumunda, öncelikle firma bilgileri ile birlikte fesih nedenlerini belirten bir belge hazırlanması gerekmektedir. Bu belge hakları ve yükümlülükleri bulunan ilgili tüm kurum ve firmalara bildirilmeli ve aynı zamanda fesih bildirimi üst üste üç kere olmak üzere ulusal basında yayınlatılmalıdır.

Bu işlemleri takiben, şirket varlıkları likite çevrilerek borçlar ve yükümlülükleri yerine getirilmeli, ihracat-ithalat vergi numarasına sahip olunması durumunda Gümrük İdaresine başvurarak ihracat-ithalat vergi numarası ve Vergi Dairesine başvurularak vergi numarası kayıttan düşürülmelidir. Daha sonra firmaya ait banka hesapları kapatılmalı ve firma mührü iptal ettirilmelidir. Ayrıca, firma çalışanlarının sözleşmelerinde belirlenen bir süre yoksa 45 gün önceden, 12-36 ay süreli sözleşmelerde ise 30 gün önceden çalışanlara bildirim yapılmalı ve çalışanların sosyal güvenlik primlerini yatırmalıdır.

Son olarak, firma yetkililerince firmanın feshi ile ilgili yukarıda sıralanan işlemlere ilişkin tüm belgeleri firmanın faaliyet gösterdiği şehirdeki Planlama ve Yatırım Departmanına sunulmalıdır. Vietnam'da şirket feshi, şirket kurulumuna göre daha zor bir işlem olmasının yanı sıra çok daha uzun bir zaman almaktadır.

11.3. Bankacılık Mevzuatı

Vietnam bankacılık sektörü, küresel ve bölgesel seviyede bakıldığında sermaye yeterliliği açısından oldukça zayıftır. Bu sebeple bankalar sermaye yapılarını güçlendirmek ve kredi olanaklarını artırmak için hükümetin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Vietnam yerel bankacılık sektörünün yarısı dört büyük kamu bankası tarafından kontrol edilmektedir. Bu bankaların en büyükleri Vietinbank (Vietnam Bank For Industry and Trade), Vietcombank (Bank For Foreign Trade of Vietnam), BIDV (Bank for Investment and Development of Vietnam), Agribank (Tarım ve Kırsal Kalkınma Bankası) ve Techcombank (Vietnam Technological and Commercial Joint Stock Bank) olarak sıralanmaktadır.

Bunların dışında ülkede yabancı bankalara ait 50 şube ve yaklaşık 16 finans firması bulunmaktadır. Ülkenin en büyük özel sektör bankası ise Techcombank'tır. Bütün bankacılık sektörü düzenleme ve denetleme yetkisi Vietnam Merkez Bankasındadır.

Son yıllara kadar yabancı bankaların ülkedeki bankacılık faaliyetleri sermaye sahipliği bakımından %30 ile sınırlandırılmıştı. Ancak DTÖ anlaşmasından sonra 2008 yılında yapılan yeni düzenlemeler ile sermaye bakımından tamamen yabancılara ait bankalar ya da yabancı bankalara ait kurumlar kurulabilmektedir. Yabancı bankalar ülkede sadece kendi şube ya da yan kurumlarını açmakla kalmamakta aynı zamanda yerli banka ve finans kurumlarına yatırım da yapmaktadırlar.

Ülkede iki tane borsa bulunmakta olup, bunlar güneyde Ho Chi Minh City'de bulunan HOSE ile Başkent Hanoi'de bulunan HNX borsalarıdır. HOSE ve HNX, Vietnam Menkul Kıymetler Borsası'nın (VNX) yan kuruluşlarıdır ancak farklı yasal statülerle bağımsız olarak çalışırlar. VNX'in yönetimi altında, HNX devlet tahvili işlemlerinden ve türev piyasasının yönetiminden sorumluyken, piyasada listelenen tüm hisselerin ise HoSE'ye taşınması planlanmaktadır. Ekonomik reformların devam etmesi durumunda Vietnam sermaye piyasasının yakın gelecekte Filipinler ve Tayland gibi bölgesel borsalara rakip olabileceği düşünülmektedir.

11.4. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Vietnam'da çalışanlar için, işveren tarafından %21,5 ve çalışan tarafından %10,5 olmak üzere toplamda %32 oranında sigorta primi ödenmektedir. Vietnam'da çalışanlar için ödenmesi gereken sigorta primleri konusundaki güncel oranlar aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur.

	İşveren Payı (%)	Çalışan Payı (%)	Toplam (%)
Sosyal Sigorta Primi	17,5	8	25,5
Sağlık Sigortası Primi	3	1,5	4,5
İşsizlik Sigortası Primi	1	1	2
Toplam	21,5	10,5	32

Bu ödemelerin yanı sıra, sendikalara üye olan çalışanlar için işveren tarafından %2 ve işçi tarafından %1 oranında olmak üzere toplamda %3 oranında ek ödeme yapılması gerekmektedir.

12. ÖNEMLİ ADRESLER VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

12.1. Sanayi ve Ticaret Odası

Vietnam Ticaret ve Sanayi Odası (Vietnam Chamber of Commerce and Industry- VCCI)

Adresi: No. 9 Dao Duy Anh Street, Dong Da District, Hanoi

Websitesi: <https://vcci.com.vn/>

E-posta Adresi: vcci@vcci.com.vn

12.2. İthalat ve İhracat ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar

Maliye Bakanlığı, Vietnam Gümrükler Genel İdaresi

Websitesi: <https://www.customs.gov.vn/>

E-posta Adresi: vuhtqt@customs.gov.vn

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Vietnam Ticaret Geliştirme Ajansı (Vietrade)

Websitesi: www.vietrade.gov.vn

E-posta Adresi: vietrade@vietrade.gov.vn

12.3. Büyükelçilik ve Müşavirlik İletişim Bilgileri

Büyükelçilik

Posta adresi:

Ly Thuong Kiet Str. 44B, Hanoi Central Office Building 14th floor, Hanoi-VIETNAM

E-posta

embassy.hanoi@mfa.gov.tr

Telefon

+84 243 822 24 60 (santral)

Nöbetçi / Acil Durum Telefonu

+84 782 443 858

Faks

+84 243 822 24 58

Ticaret Müşavirliği

Adres:

Ly Thuong Kiet Str. No: 44/B, Hanoi Central Office Building, 14th Floor, Hanoi / Vietnam

T: +84 24 3938 76 29 / 0312 204 8025

E: hanoi@ticaret.gov.tr

EKLER**EK-1: Vietnam'ın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)**

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022 - 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			336 310 646	371 304 160	354 671 299	100	-4.48
1		Telefonlar ve aksam-parça-aksesuar	57 530 613	57 994 484	52 379 388	14.77	-9.69
2		Elektronik, bilgisayarlar ve aksam-parça-aksesuar	50 797 423	55 536 437	57 336 370	16.16	3.24
3		Tekstils	32 750 826	37 566 645	33 329 144	9.39	-11.28
4		Makine, mekanik cihazlar, alet ve aksam-parça-aksesuar	38 325 668	45 751 488	43 128 088	12.16	-5.75
5		Ayakkabı	17 750 181	23 895 566	20 237 502	5.7	-15.32
6		Ağaç ve ahşap eşya	14 808 864	16 011 147	13 467 694	3.79	-15.92
7		Başlıca tarım ürünleri (meyve ve sebzeler, kaju fıstığı, çay, kahve, biber, pirinç ve manyok)	15 870 381	16 575 106	20 586 977	5.8	24.2
8		Araçlar ve araç yedek parçaları	10 616 482	11 988 376	14 157 329	3.99	18.11
9		Balıkçılık	8 882 011	10 923 436	8 971 157	2.53	-17.85
10		Demir ve çelik	11 789 022	7 993 239	8 350 203	2.35	4.5

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

EK-2: Vietnam'ın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022 - 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			332 234 926	358 901 915	326 373 846	100	-9.06
1		Elektronik, bilgisayarlar ve aksam-parça-aksesuar	75 558 889	81 884 233	87 965 793	26.95	7.42
2		Makine, mekanik cihazlar, alet ve aksam-parça-aksesuar	46 295 421	45 192 663	41 579 588	12.74	-8.01
3		Telefonlar ve aksam-parça-aksesuar	21 471 424	21 126 171	8 749 230	2.68	-58.53
4		Kumaşlar	14 322 313	14 706 723	13 016 741	3.99	-11.5
5		Kimyasal maddeler ve ürünler	15 423 058	17 892 572	15 331 908	4.69	-14.31
6		Plastik malzemeler	11 759 437	12 387 380	9 755 401	2.99	-21.24
7		Demir ve çelik	11 567 995	11 920 179	10 425 438	3.19	-12.58
8		Adi metaller	8 622 250	9 253 898	7 626 867	2.33	-17.62
9		Tekstil, giysi ve ayakkabı malzemeleri	6 262 011	6 671 867	6 008 035	1.84	-10.04
10		Petrol, benzin	4 104 744	8 968 876	8 365 160	2.56	-6.72

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

EK-3: Vietnam'ın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022 - 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		336 166 839	371 304 160	354 671 299	100	-4.48
1	ABD	96 269 545	109 388 889	97 016 692	27.35	-11.31
2	Çin	55 926 142	57 702 602	61 316 424	17.29	6.25
3	Japonya	20 129 663	24 232 507	23 337 495	6.58	-3.71
4	G. Kore	21 947 667	24 293 498	23 490 201	6.62	-3.29
5	Hong Kong	11 995 125	10 936 483	9 607 237	2.7	-12.16
6	Hollanda	7 685 272	10 430 448	10 238 712	2.88	-1.84
7	Almanya	7 288 162	8 968 137	7 397 995	2.08	-17.51
8	Hindistan	6 280 673	7 961 827	8 497 212	2.39	6.73
9	İngiltere	5 766 008	6 065 562	6 344 547	1.79	4.6
10	Tayland	6 155 171	7 476 208	7 186 437	2.02	-3.88
11	Kanada	5 269 637	6 314 715	5 616 192	1.58	-11.09
12	Tayvan	4 587 448	5 117 778	4 736 366	1.33	-7.43
13	Kamboçya	4 830 928	5 752 819	4 925 910	1.39	-14.43
14	Birleşik Arap Emirlikleri	4 688 334	3 847 769	4 014 356	1.13	4.53
15	Avustralya	4 401 364	5 553 481	5 230 181	1.47	-5.76
...	...					
31	Türkiye	1 227 993	1 576 838	1 768 773	0.5	12.6

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

EK-4: Vietnam'ın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022 - 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		332 842 562	358 901 915	326 373 846	100	-9.06
1	Çin	110 532 917	117 866 626	110 651 132	33.9	-6.11
2	G. Kore	56 313 785	62 088 627	52 509 620	16.09	-15.41
3	Japonya	22 801 294	23 373 822	21 640 904	6.63	-7.4
4	Tayvan	20 780 410	22 631 371	18 421 327	5.64	-18.6
5	ABD	15 277 447	14 470 561	13 822 471	4.23	-4.49
6	Tayland	12 585 804	14 092 413	11 784 891	3.61	-16.39
7	Malezya	8 165 859	9 124 070	7 808 041	2.39	-14.42
8	Endonezya	7 602 610	9 641 150	8 732 434	2.67	-9.44
9	Avustralya	7 968 413	10 144 682	8 527 990	2.61	-15.97
10	Hindistan	6 963 732	7 086 765	5 863 099	1.79	-17.26
11	İrlanda	4 438 395	3 347 197	3 104 838	0.95	-7.06
12	Singapur	4 259 743	4 836 648	4 712 251	1.44	-2.56
13	Arjantin	3 672 504	4 031 809	2 470 291	0.75	-38.72
14	Almanya	3 952 151	3 617 209	3 691 140	1.13	2.04
15	Kuveyt	4 709 953	6 581 966	5 857 086	1.79	-11
...	...					
39	Türkiye	387 249	419 796	468 924	0.14	11.7

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

Ek-5: Türkiye'nin Vietnam'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022 - 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			387 249	419 796	468 924	100	11.7
1		Makine, mekanik cihazlar, alet ve aksam-parça-aksesuar	103 443	46 233	55 069	11.74	19.11
2		Kimyasal maddeler ve ürünler	43 339	65 240	36 444	7.77	-44.13
3		Kumaşlar	30 982	41 206	36 532	7.79	-11.34
4		Eczacılık ürünleri	14 374	16 540	19 900	4.24	20.31
5		Hayvan yemi ve malzemeleri	3 378	3 815	2 255	0.48	-40.89
6		Cevherler ve mineraller	29 034	14 775	11 913	2.54	-19.37
7		Plastik ürünler	9 618	9 454	7 413	1.58	-21.58
8		Oto yedek parçaları	7 413	13 300	21 146	4.51	58.99
9		Elektrikli ev aletleri ve yedek parça	8 251	12 719	8 888	1.89	-30.12
10		Demir ve çelik	1 461	2 799	4 156	0.88	48.48

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi

Ek-6: Türkiye'nin Vietnam'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022 - 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			1 227 993	1 576 838	1 768 773	100	12.6
1		Telefonlar ve aksam-parça-aksesuar	389 937	390 204	459 421	25.97	17.73
2		Elektronik, bilgisayarlar ve aksam-parça-aksesuar	112 384	327 553	209 187	11.82	-36.13
3		İplikler ve kumaşlar	88 206	73 015	28 884	1.63	-60.44
4		Makine, mekanik cihazlar, alet ve aksam-parça-aksesuar	79 831	108 671	161 348	9.12	48.47
5		Ayakkabı	34 446	96 952	150 026	8.48	54.74
6		Tekstil	38 429	69 489	47 806	2.7	-31.2
7		Kauçuk	59 837	59 776	31 607	1.78	-47.12
8		Araçlar ve araç yedek parçaları	56 269	72 156	96 280	5.44	33.43
9		Plastik malzemeler ve ürünler	100 145	31 375	15 535	0.88	-50.48
10		Biberler	12 257	9 060	13 765	0.78	51.93

Kaynak: Vietnam Gümrük İdaresi